

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református
Egyházkerület folyóirata

Tizenhatodik évfolyam
2005. július

7

Tartalom

Tanulmány

Boross Géza: A profetikus igehirdetés. (11.) A profetikus igehirdetés – konfrontáció.....	323
--	-----

Vasárnapi prédikációk

A vasárnapi istentiszteleti liturgiánk elemeiről

Tájékoztató (Jenei Tamás)	329
Jenei Tamás: A mi segítségünk az Úr nevében van, aki teremtette az eget és a földet. Zsoltárok 124,8.....	329
Soósné Szebeni Noémi: Apostoli köszöntés. Galata 1,1–5	332
Oláh Mihály: Dicsérjük az Urat nagyságához méltóan. Zsoltárok 147,1.7; 150,1–2	335
Kurta József: Az ige tükre. 2Kronika 34,14–21	338
Lakatos Péter: Bűnvallás – Feloldozás. Nehémiás 9,1–3; Lukács 23,39–43.....	340

A Genezáret partján

Lelkigondozás lelkipásztoroknak

Jerry Bridges: Istenfélő élet. Isten jellemének felöltése (I.).....	344
--	-----

Alkalmi prédikációk

<i>Igehirdetés FIKE istentiszteletre:</i> Geréb Miklós: Nem a Nap lesz néked nappali világosságod. Ézsaiás 60,19–22.....	350
<i>Rádióprédikáció:</i> Orbán Levente: Az áldás. Zsoltárok 20	352
<i>Keresztelési igehirdetés:</i> Szűcs Zoltán: Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön. Máté 28,18–20 ...	353
<i>Esketési igehirdetés:</i> Mike Pál Attila: Isten a garancia. Példabeszédek 30,18–19; Ézsaiás 43,16–19	355
<i>Temetési igehirdetés:</i> Orbán János: Rendeld el házadat...! Ézsaiás 38,1–2	356

A címlapon Orth István *Vízakna* című grafikája látható
A hátlayan Martin Bubertől *Haszid történetek*

Tanulmány

Boross Géza
Budapest

A profetikus igehirdetés (11.)

IV.2. A profetikus igehirdetés – konfrontáció (A profetikus igehirdetés kritikai feladatai)

1. A bibliakritika szószéki kritikája

A bibliakritika szószéki kritikája a profetikus igehirdetés par excellence feladata az új évszázadban. Miért szükséges? – Azért, mert Krisztus Református Anyaszentegyházában hitvallásaink tanítása szerint a Bibliának abszolút tekintélye van. Atyáink számára a 18. századig nem volt kérdés, hogy a próféták és apostolok írásaiban *maga Isten* szól hozzánk. Ezért a Szentírásból kell az egyéni és a gyülekezeti keresztyén élet minden normáját meríteni. A 18. században megindult bibliakritika ezt a reformátori bibliaiszemléletet kezdte aláásni, amikor igyekezett minden eszközzel kimutatni azt, hogy a Biblia mindenestől fogva emberi mű, melyet olyan emberek írtak, akik különböző időkben éltek: Fromm, Wellhausen, Semler, Baur – hogy csak az ő nevüket említsük. Munkásságuk nyomán megrendült a Biblia isteni tekintélye. A bibliából az isteni kijelentés dokumentuma helyett ókori irodalmi mű lett. E radikális bibliakritika eredményeként állott élő az a paradox helyzet, amelyben Krisztus egyházának ma alapjában véve két Bibliája van, az egyik a hívőké, a másik a teológusoké.¹ Ezért olyan sürgető szószéki feladat a bibliakritika profetikus kritikája.

Dehát lehetséges-e? Igen, lehetséges, a következő okokból: 1. A református hitvallás világos állásfoglalása miatt. „Hisszük és valljuk, hogy a szent próféták és apostolok kanonikus írásai mind az Ó-, mind az Újtestamentumban Isten igaz igéje... Isten maga szól még mindig hozzánk a szent írások által” szögezi le a II. HH. 1. fejezetének nyitánya. 2. Az újabb dogmatikai állásfoglalások miatt. A Bibliát – írja Török István Barth nyomán – ön-maga tette kánonná az egyházban.² „Az egész reformáció – írja lennebb ugyanő – nem más, mint a Biblia kanonikus tekintélyének újból való felismerése.” (Uo. 83) 3. Az exegézis újabb felismerései miatt: „Pontosabb utánajárással megállapítható, hogy a történetkritikai módszer előítéletek sorozatán nyugszik, hogy nem tudományos kutatás eredményeit közli, hanem tanokat, hiedelmeket, melyek fundamentuma az emberi értelem, mint abszolút kontroll³ 4. A régészet eredményei miatt. „A régészeti munka kétségtelenül megszilárdította a Szentírás feljegyzései iránti bizalmat. Több régész úgy találta, hogy a Biblia iránti tiszteletét fokozza a palesztinai ásítások tapasztalata.”⁴

Hogyan történhet most már a szószéken konkrétan a bibliakritika kritikája? Úgy, ahogyan történt dr. Joó Sándor bibliavasárnapi prédikációiban. Egyik, a 2Tim 3,16–17 alapján mondott prédikációjában először arra mutat rá, mit jelent az, hogy „a teljes Írás Istentől ihletett” A Biblia – mondja – nem a természettudományok, nem a történelem, mégcsak nem is a pszichológia, sőt nem is az erkölcsstan titkaiba enged nekünk bepillantást, hanem Isten titkaiba, az Isten gondolataiba és érzéseibe, az örökkévalóság titkaiba.” Majd így folytatja

¹ RGG³ III, 1321.

² I. m. 82.

³ Eta Linnemann, *Wissenschaft oder Meinung?* Stuttgart 1986, 103.

⁴ M. Burrows, *What Mean These Stone?* New haven 1941, 1.

– s most jön a bibliakritika indirekt(!) kritikája – „Érdekes, hogy a legújabb kori tudományos kutatások, a legújabb ásatások és régészeti leletek egyre jobban kezdik igazolni a Biblia tartalmi és történelmi igazságait. Mióta például az ásatások következtében napfényre kerültek Ninivének meg Jerikónak a romjai, azóta a tudomány sem vallja már azt, amit azelőtt pedig nagyon vallott, hogy például ez a két város sosem létezett a valóságban, hanem csak a bibliai írók fantáziájában.”⁵ Majd a következő oldalon ezt prédikálja: „A legújabb kori holttengeri qumráni leletek szintén igazolják a jelenleg kezünkben levő bibliai szöveg eredetiségét. Tehát azt, hogy az a szöveg, amit eddig ismertünk, valóban eredeti, hiteles, megbízható szöveg, és nem torzult el évszázadok és évezredek folyamán a sok leírás, másolás, következtében... De nem ez a lényeg! A teljes írás Istentől ihletett, azt jelenti, hogy ebben a könyvben leírt szavakban, szavakon át és szavakkal Isten beszél hozzánk. Ez a könyv Isten önmagáról adott kijelentésének az írásos dokumentuma, ösokmánya. Érdemes megjegyezni, hogy Joó Sándor expressis verbis nem használja a „bibliakritika” kifejezést. Mégis, ahogyan a Bibliáról beszél, valójában nem tesz mást, mint relativizálja, pozitív bibliai kritikában részesíti a teológia negatív bibliakritikáját. A Bibliáról való ilyen prédikálás a mai profetikus igehirdetés par excellence feladata és ismertetőjele.

2. Egyházkritika

Amint a profetikus igehirdetés története és fenomenológiája mutatja, a profetikus igehirdetés egyik sajátos ismertetőjele a radikális gyülekezet-, illetve egyházkritika. Ezért napjaink profetikus igehirdetésének is egyik elsőrendű feladata az ige alapján végzett konfrontáció az egyház bűneivel. Mik ezek a bűnök? Az egyház „deviáns” jelenségei? A következők: 1. Egyházi életünk egyik kortünete – ami talán a legszembeötlőbb – az, hogy szolgálatunk csak beszédben áll, de nem erőben. Hirdetjük az igét az embereknek, a templomban és a templomon kívül, de igehirdetésünknek nincsen életformáló, azaz a közgondolkozást, a közízlést megváltoztató, az akaratot motiválni tudó hatása. 2. Egyházi életünk másik bűne az istentisztelet értelmének leszűkülése a csak vasárnapi, templomi istentiszteletre. A hétköznapi nem Isten imádásának és szolgálatának, hanem a pénzimádat, a mammonszolgalat alkalmi. 3. Harmadik bűnünk az egy test törvénye bibliai követelményének a semmibe-vevése. A gyülekezetek tagjai csak felületesen ismerik egymást. Teljességgel hiányzik a bibliai koinónia követelményeinek realizálása, komolyan vétele. Ebből következően: 4. A diakónia egyházi életünk hamupipőkéje. 5. Gyülekezeteinkből nem zendül ki környezetünkbe az Úr beszéde (1Thessz 1,8). Beszélünk ugyan misszióról, missziói munkaterről, de teljességgel hiányzik a missziói tűz, a misszió lobogó lángja gyülekezeteinkből. 6. Egyáltalán nem probléma egyházunkban a megszentelődés kérdése. Sőt olykor a gyülekezetek előljárói járnak elől rossz példával (lelkipásztorok, presbiterek iszákos, szerelmi, házassági, pénzügyi botrányai). 7. Állandóan tapasztalható fájdalmas tünet a Szentlélek megoldása cinizmussal, ítélkezéssel, túlzott bürokratizmussal vagy liturgizmussal. 8. Egyházunkban még mindig eleven az „Ein man system”, a „lelkészegyház” (Pastorenkirche) képlete, a kegyelmi ajándékok fel nem ismerése vagy mellőzése. 9. Egyházi életünk betegségének tünete az egyházfegyelem teljes hiánya, az evangéliumi szabadság (Kálvin!) helyett a mindent tönkretenni akaró libertinizmus terjedése. 10. A látszatra dolgozás, a statisztika kultusz, magyarul a statisztikák retusálása, meghamisítása. Hogy csak e néhány kirívó devianciát említsük.

Hogyan történjék most már a szószéken konfrontálódásunk egyházi életünk deviáns jelenségeivel? Történhet úgy, ahogyan a húszas évek elején történt Révész Imre debreceni

⁵ *Igehirdetések*. 1. szám. é. n. 35.

szószékén. A *református egyház lelke* című prédikációjában⁶ többek között ezeket mondja: „Belülről az egyház lelke a világnézet és az életfelfogás alakításában, a tanban és erkölcsben, a szellemben és a jellemben érezeti maga hatalmát. A magyar református egyháztagok zöme pedig az egyik tekintetben – fájdalom – éppoly kevéssé református, mint a másokban. Mégpedig nem azért, mert nem ismeri és nem vallja hajszálig menő pontossággal a 16. századbéli ősi hitvallásaink betűjét. Nem is azért, mert életfolytatása mérhetetlen távolban van egy Kálvin-korabeli genfi polgárnak, egy 17. századbéli angol puritánnak vagy zarándokatyának életfolytatása külső formáitól. Hanem azért, mert *sem a gondolkozásunk, sem az életünk nem lehel istenuralmat*. Gondolkozásunk innen-onnan felszedett elemei között teljesen hiányzik az egység: a kálvinista világnézet hatalmas, egyetemesen átfogó szempontja, mely mindent az Istennek Krisztusban reánk sugárzó dicsőségéből vezet le, és oda is vezet vissza. Életünk pedig örökös kompromisszumok vergődéseiből áll, amelyekben rendszerint a gyakorlati istenuralom, a tiszta, szent erkölcsiség húzza a rövidebbet.” „A mi magyar református *istentiszteletünkben* – folytatja – pedig régen háttérbe szorult az Istennek, tehát a Léleknek az uralma, mert az Ige már csak formailag, nem pedig tartalmilag a központ... a keresztség lélektelen, gépies szertartássá süllyedt. Az úrvacsora elvesztette lelki közösség jellegét... a temetésnél pedig egyenesen elhagyagoltatott az a gondolat, hogy itt az Istennek kell beszélni.” „Egyházalkotmányunk – folytatja – nemhogy elősegítné, de sokszor egyenesen akadályozza a krisztusi istenuralmat.” Majd az *egyháztagság kritikája*: „A református egyháztagság a lehető legmagasabbra fokozott lelki nagykorúságot kellene hogy jelentse, mi azonban, mai magyar reformátusok még a Krisztusról való kezdetleges beszédnek a hallására is restek lettünk.” Ezt az egyházkritikát folytatta Révész Imre a *Mit cselekedjünk* c. prédikációjában is.⁷ „A magyar református egyháztagoknak meg kell fordulniuk végzetes útjukon... Meg kell fordulnunk a közöny útján, a világosság útján, a hitelenség útján.” Meg kell térnünk bűneinkből. Meg kell keresztelkednünk a Jézus Krisztus nevében a bűnöknek bocsánatára, azaz alá kell merülnünk elménk, szívünk és akaratunk teljes odaadásával abba a csodálatos Életbe, amely megtisztulás tengereként járja meg magát előttünk...”

A profetikusság, illetve gyülekezetkritika egészen mai paradigmái találhatóak dr. Joó Sándor homiletikai hagyatékában. Íme néhány részlet a *Megélednek-e ezek a tetemek* című, Ez 37,1–10 alapján 1958 pünkösdjén a pasaréti templomban mondott prédikációjából.⁸

„...mi közünk nekünk ehhez a régi-régi látomáshoz? Az, hogy a halálnak ez a mozdulatlansága és reménytelensége – sajnos – egyáltalán nincs messze tőlünk. És magam is sokszor úgy látom a mi egyházunk meg a gyülekezetünk életét, meg a magam életét is, de a tiéteket is, mint ahogyan Ezékiel látta Izráel házát abban a szomorú völgyben... Múltkor hallottam valakiről, hogy nem akart úrvacsorát venni, mert olyan lelkész osztotta, akivel az illető nem tudta vállalni a lelki közösséget. Hányszor megtörténik, hogy református hívó emberek együtt vannak és képtelenek együtt imádkozni, mert annyira nincs lelki közösségük egymással. Mi ez, mondjátok meg? Nem a halál lelki jele? Túlzás-e, ha azt mondjuk, hogy halott a közösség az egyházban, a gyülekezetben *halott a közösség*.” Majd lejjebb: „...a világ összes nagy vallásai megújuló missziói öntudatra ébredtek... Krisztus egyházában pedig még a régi missziói láz is ellanyhul... Ma saját országunk, a saját lakóhelyünk, sokszor a saját egyházunk és családunk vált missziói területté, ahol újra kell kezdeni az evangélium magvetését, mert... megkeresztelt pogányok élnek körülöttünk (!!!)... Halott a misszió kö-

⁶ In: *Az Ige fénye*, Debrecen 1923, 42.

⁷ Uo. 47.

⁸ *Mindenkor örüljete*k, Bp. 1997. 93.

zöttünk, még ha minden vasárnap megtelik is a templom... Ahogyan én ismerem a magam egyéni keresztyén életét, meg a tiéteket, csak azt látom, hogy bizony bukdácsoló, visszaeső, erőtelen, fásult, fáradt keresztyénség az olyan, amelyik már semmiben nem különbözik a nem keresztyén lételettől... olyan, mint akármelyik pogánynak az élete... Az egyházban halott a közösség, halott a misszió, halott a kegyesség, szeretetünk képmutatás, imádságunk begyakorlottság, a templomba járásunk ősi örökség kamata, a szolgálatunk, ha van, embereknek való tetszeni akarás, mindez még csak nem is indít bűnbánatra...”

3. Tévtanítások kritikája

Az ószövetségi próféták, az újtestamentumi apostolok, a reformátorok igehirdetése tükrében a profetikus igehirdetés egyik sajátos ismertetőjegye a tudatos konfrontáció a nem biblikus, nem keresztyén tévtanításokkal, világnézetekkel, babonákkal. Ha valamikor, ma a vallási pluralizmus, a keleti vallások és modern vallási machinációk konjunktúrája idején kétszeresen, sőt százszorosán fontos szószéki tevékenység az idegen evangélium félreérthetetlen kritikája. A kérdés az, hogyan történjék ez?

Történhet úgy, ahogyan történt 1923-ban Révész Imre debreceni szószékén az *Akik előttünk jártak c.*, Zsid 13,7–9 alapján mondott prédikációjában.⁹ „Senki sem cserélgetheti másod-, tizedrangú indítóokokból a vallását és a felekezetét anélkül, hogy előbb-utóbb áldozatává ne lenne a különböző és idegen tudományok által való félrevezettetésnek”, életfilozófiák, valláspótlékok és lélekmaszlagok bódító propagandájának, amely a szívet végül is éhesen hagyja... „Különböző és idegen tudományok által ne hagyjátok hát magatokat félrevezettetni” ti se, magyar reformátusok!... Mi nem tudunk másként jó keresztyének lenni, csak hogyha jó reformátusok vagyunk. Mi nem tudunk másként, egyenkül és egyházul megújulni s magunk körül új életet teremteni, csak úgy, hogyha a mi keresztyén hitvallásunk régóta világító nyomai által kijelölt... úton indulunk meg a jövő felé...” De történhet úgy, ahogy annak idején Joó Sándor pasaréti szószékén. Joó Sándor több alkalommal is prédikált a tévtanítások ellen.¹⁰ Egyszer a különböző modern babonák, kétszer a spiritizmus ellen. A babonák ellen a *Babona vagy hit* című prédikációjában az ApCsel 19,18–20 alapján – többek között – így prédikált: „...az a helyzet, hogy számtalan ember él mindenféle babonaság ígézetében. Műveltek és műveletlenek, egyháziak és egyházon kívüliek, vallásosak és valláson gúnyolódók... Egyszer valaki, aki nyíltan megmondta, hogy ő nem hisz semmiben, sem Istenben, sem pokolban, az autója hátsó ablakába kis fehér pamutmedvét függesztett fel. Megkérdezték tőle, mire való ez? Csak játék? Nem, mondotta, ez a talizmánom...” Majd lejjebb: „A varázslásnak, sőtét babonaságnak egy másik nagy és veszedelmes területe, amit ma rengeteg ember űz és komoly tudománynak tart, az asztrológia. Rengeteg ember futkos a nagy világvárosokban, akik egy-egy fontosabb döntés előtt... horoszkóp szerint tájékozódnak. Nos, nem vitás, hogy a földi lakók az egész kozmosszal kapcsolatban vannak, és az égitestek, a nap fénye, a hold meg a kozmikusfény hatása az egész emberi szervezeten, kedélyállapoton, munkakedven megéreződik, kimutatható, egyébként azonban vallom én is, amit Luther mondott még a középkor végén: „Ha a csillagok istenek volnának, akkor még tulajdonítanék nekik valami sorsunkat meghatározó jelentőséget. Így azonban csak az ősi babiloni és asszír csillagvallások maradványa az, amit ma az asztrológusok áltudományként művelnek.” És hadd mondjam meg – folytatja Joó Sándor – azt is egész határozottan, akármilyen fájdalmas is egyeseknek: az asztrológia tipikusan az a művelet, amit igénk ördögi mesterségnek nevez. És nemcsak az asztrológia, hanem a jövődö-

⁹ Révész Imre i. m. 54.

¹⁰ *Mindenkor örüljete*k. 142.

mondások minden más egyéb formája, gyakorlata: a kártyavetés, a tenyérjósítás, az álomfejtés, a halott-idézés, a szilveszteri ólomöntés, a jósnóktól és egyéb okkult médiumoktól való tudakozás, ez mind-mind speciálisan ördögi mesterség. Legnagyobb része egyszerű csalás, ami pedig nem az, az az alvilág szellemeivel való cimboraság, az ördöggel való játék.” Lejebb – az elidegenítés, sőt elrettentetés eszközét sem restelli igénybe venni. Többek között például ezt mondja: „Sokan, akik csak viccből próbálták meg az ilyen gyakorlatokat, olyan megkötözöttségbe kerültek, amiből nem bírtak többé szabadulni. Az ördög igézetébe estek. Olyan játék ez, amivel az örökkévalóságot lehet eljátszani. Ugye mindegy az, hogy tudatlanságból, vagy kíváncsiságból, vagy tréfából, vagy komolyan húzom meg a kézigránát gyújtózsínórját?...” A spiritizmus ellen két prédikációt is mondott (*Az endori eset és Akiket Isten utál* címen).¹¹ Íme néhány részlet a második prédikációból: „De hát valóban olyan veszedelmes kísértés-e a spiritizmus, mint amilyenek az egyházak általában mondani szokták? Miért vannak annyira ellene? Miért tiltják olyan határozottan? Azért, mert minden babonáság között ez a legsötétebb, a legveszedelmesebb, mert a leglényegesebb kérdésben, az üdvösség kérdésében teljesen az ellenkezőjét tanítja annak, amit Isten Jézusban kijelentett: ... szó sincs a Bibliában arról, ami minden spiritiszta elgondolás főtétele. Nincs tisztító-tűz, sem lélekvándorlás. Rettentő álnok hitetés az, amikor a spiritizmus ezt mondja: úgy élj, hogy újra fogsz születni... Mert itt a földön dől el az üdvösség vagy kárhozat kérdése, tehát nincs újakezdés...” Majd lejebb: „Fölöttébb jellemző az egész spiritizmusra, hogy itt a történetben is a gondolat, hogy a halottak közül menjen vissza valaki a földön élőkhöz, *a pokolban jut eszébe valakinek*. Mintha ezzel is arra figyelmeztetne az Úr, hogy ez az egész gondolat: pokoli gondolat. A Sátán kitalálása...” Íme, ízelítő a spiritizmussal való szószéki konfrontációból.

4. Társadalomkritika

A profetikus igehirdetés története és fenomenológiája tükrében a profetikus igehirdetés az adott, konkrét társadalom igei kritikája is. A társadalom deviáns jelenségeivel való szószéki konfrontáció az egyház minden nemzedékének, így a miénknek is par excellence, küldetéséből eredő feladata. A probléma tehát ezen a ponton így jelentkezik: mik azok a deviáns jelenségek, melyekkel a profetikus igehirdetésnek konfrontálódnia kell a posztmodern társadalomban? Feleltünk a következő:

1. A profetikus igehirdetésnek a posztmodern társadalomban konfrontálódnia kell a *fokozatos elszegényedéssel*. A posztmodern társadalom elszegényedésének egyik oka – bárholnan nézzük is – a gátlástalan profitszerzés. Az úgynevezett „vadkapitalizmus” tombolása. E kapitalista társadalom abszurditása az a tényállás, hogy számokban kifejezve két kenyér jut nyolc emberre és nyolc kenyér két emberre. Egyik oldalon az úgynevezett „szupergazdagok” kisebbsége, a másik oldalon az éhségtől az iskolában elájuló gyermekek, a legszükségesebb orvosságot megvásárolni képtelen kisnyugdijasok, a munkanélküliek, a nagyvárosok utcáján újra megjelenő koldusok tömege. Hazánkban egyre égetőbb ez a probléma.¹²

2. A profetikus igehirdetésnek konfrontálódnia kell a magyar népet is *pusztító szenvedélyekkel*. Konkrétan, az alkoholizmussal és drogfogyasztással. Napról napra növekszik az alkoholisták és a drogfogyasztók száma. Az uralkodó középkorú és ifjúsági közvélemény radikális áttörésére van szükség.¹³ Példák serege bizonyítja, hogy az evangélium szenvedélyekkel

¹¹ *Elengedett adósság*. 9.; *Mindenkor örüljetek*. 146.

¹² Iványi Gábor, *Hajléktalanok*. Budapest 1977; Bokor Ágnes, *Szegénység a mai Magyarországon*. Budapest 1987.

¹³ Bágyoni Attila, *Szenvedélyek rabságában*. Budapest 1982.

délyéből is szabadítani képes erő. Utalunk csak Siklós József könyveire (*Segítsünk*, Bp. 1999, *Pohárcsere*, Bp. 1999, *Tanít a múlt*, Bp. 1999. Mindhárom könyv a Tiszta Forrás Alapítvány kiadásában jelent meg.); Balogh Zoltán, *Álljatok meg a hitben* című, Róth Jánosné *Van kiút*, Bp. 1999 című, és Bereczki Sándor, *Próbáld meg, segítsünk*, Bp. 1994, Emberbarát Alapítvány című munkáira.

3. A profetikus igehirdetésnek konfrontálnia kell a magyar nép önpusztító tendenciáival. Így elsőrenden az olyan sok fájdalmat, problémát okozó, divattá lett abortusszal. De ugyanígy a divatba jött gyermeköngyilkosságokkal. Ha valaha időszerű volt a „ne ölj” szószéki interpretálása, ma tízszeresen, százszorosan az! Református és nem református szószékeink par excellence feladata az élet tiszteletének motiválása (A. Schweitzer). Nemcsak a növények, állatok, a másik ember, a fogyatékos ember, a más színű és a más vallású ember életének, hanem saját életünk tisztelete is Isten parancsa. Az óra parancsa! Hirdetni kell, hogy az életet szabad másokért feláldozni, de nem szabad könnyelműen elvetni, mint ha mi volnánk önmagunk szuverén urai. Az élet tiszteletéről szóló bibliai-schweitzeri kérügmát hirdetnünk kell úton-útfélen a posztmodern társadalomban egyre terjedő agresszivitás, terrorizmus, brutalitás miatt. Krisztus egyházának sui generis feladata állást foglalni és állásfoglalásra hangolni a társadalmat az emberi erőszak minden megnyilatkozásával szemben. Senkinek nincs joga a másik embert az életétől és alapvető érdekeitől erőszakkal vagy fondorlattal megfosztani. De az élet tiszteletének kérügmáját kell prédikálnunk a környezetrombolás, a környezetszennyezés jelenségei miatt is.

4. A profetikus igehirdetésnek ma Magyarországon konfrontálnia kell a legidőszerűbb magyar népbetegséggel, a pesszimizmussal, vagy ismertebb nevén a depresszióval. A szociológiai felmérések szerint e sorok írása idején, az Úr 2000. esztendejében hazánk lakosságának közel 40%-a depresszióban szenved. Azaz minden harmadik ember depressziós. A depresszió elleni szószéki küzdelem tanulságos paradigmái találhatók dr. Joó Sándor igehirdetői hagyatékában.¹⁴

5. A profetikus igehirdetésnek konfrontálnia kell az antikrisztusi „kultúra” naponkénti megnyilvánulásaival. A lassan mindent uraló pornográfiával irodalomban, festészetben, televízióban, színházban. Elsősorban a televízió ilyen jellegű környezetszennyezésével, ízlésrontásával, a féktelen szexualizmus vadhajtásainak (pedofiliának, homoszexualitásnak) a domesztikáló törekvéseivel, igazolásával. Tulajdonképpen ezen a neuralgikus ponton dől el, beszélhetünk-e igehirdetésünk paresztéziájáról (érzékelési zavaráról) vagy sem?

¹⁴ *Jézus követése*. Budapest 1996, 89.

Vasárnapi prédikációk

A vasárnapi istentiszteleti liturgiánk elemeiről

Tájékoztató

A Zsinat D. Dr. Kozma Zsolt vezetésével működő Liturgiai Bizottsága arra gondolt, hogy az új liturgia könnyebb és gyorsabb befogadása érdekében hasznos lenne, ha az erdélyi és partiumi szószerkeken elhangzana egy olyan igehirdetés-sorozat, amely egy-egy önálló igehirdetést szán a vasárnap délelőtti liturgia minden egyes elemére.

Már a Liturgiai Bizottság tagjai vállalták az egyes elemekről szóló prédikációk nagyobb részét, s ehhez a munkacsoporthoz kellett még néhány vállalkozó szellemű szolgatársat keresnem. A munkacsoport összeállott, a prédikációk elkészültek, s így július 3-val kezdődően a vasárnapi istentisztelet keretében lehet ezekről a témákról prédikálni. A sorozat 16 prédikációból áll és folyamatosan fognak megjelenni az Igehirdető nyári számaiban. Úgy érzem, hogy a sorozat jól sikerült. Ezért köszönöm a munkacsoport minden tagjának a hűséget és az odaadó munkát! Azoknak a szolgatársaknak és gyülekezeteknek, amelyek megbirkóznak ezzel a feladattal, azoknak sok örömet és áldást kívánok,

Jenei Tamás

Jenei Tamás

Kolozsvár

A mi segítségünk az Úr nevében van, aki teremtette az eget és a földet

(Az előfohászról)

Alapige: Zsoltárok 124,8
Bibliailvasás: Efézus 1,3–14

Legtöbb gyülekezetünkben már bevezették az új istentiszteleti rendtartást. Volt, ahol egészen simán ment ez az átállás, volt, ahol akadozott. Éppen ezért fontosnak tartjuk, hogy ezeken a nyári vasárnapokon egy prédikációsorozat keretében beszéljünk az istentiszteleti rendtartás – idegen szóval liturgia – egyes elemeiről és azok lényegéről.

Az istentiszteleti szertartást a Zsinatnak egy olyan szakemberekből álló bizottsága állítja össze, amely alapos képzettséggel rendelkezik a bibliai tudományokban, a hitvallásaink ismeretében, az egyház történetének a területén, és nem utolsósorban a gyakorlati teológia, különösen pedig a liturgika elmélete és gyakorlata területén. Ide társul az ökumenika – vagyis a felekezetek egymáshoz való közeledésének a tudománya és a nyelvészet. Ha egy ilyen kiváló szaktestület elkészíti a javaslatát a különböző istentiszteleti szertartásokhoz – a vasárnap délelőtti és délutáni istentisztelethez, de a keresztelési és úrvacsorai istentisztelethez, továbbá az esketési és temetési istentiszteletekhez, és más gyülekezeti alkalmakhoz –, akkor ez a javaslat a Zsinat elé kerül. Sok egyéb mellett ezekben a kérdésekben is egyedül a Zsinatnak van döntési joga. Ha a Zsinat elfogadja a javaslatot, akkor az nyomtatásra kerül, s ezekből a különböző istentiszteleti rendtartá-

sokból megszerkesztik a Szertartáskönyvet, vagy más néven Ágendát. Meg kell jegyez-
nem, hogy minden felekezetnek, sőt még az egyes felekezeteken belül a különböző nem-
zeti egyházaknak is különbözik a szertartásrendje, ami természetes.

Ha egyszer a Zsinat jóváhagyta a Szertartáskönyvet és annak életbeléptetéséről hatá-
rozott, akkor ez az Ágendáskönyv jogerőre emelkedik és akkor azon sem a lelkipásztor,
sem pedig a presbitérium önkényesen nem változtathat. Sőt, mind a lelkipásztornak,
mind a presbitériumnak hivatali esküje szerinti kötelessége védelmezni a szertartások
előírás szerinti betartását. Egyebek mellett ez a feladata az egyházmegyei és egyházke-
rületi vizitációnak is.

Az istentiszteleti szertartás teológiailag pontos tükré a mi református hitünknek és
olyan, mint egy szakszerűen megépített katedrális, amiben a toronysisakot és a bejárati
küszöböt nem lehet felcserélni. Mivel ez egy élő organizmus, kontár módra beletúrni, és
azon változtatni bűn! Valóságos istengyalázás!

Ha azonban hitvallásosan követjük a liturgia előírásait, akkor annak megvan az a
haszna, hogy hitünkön belül is minden egy szép és hiteles rendszerben elrendeződik.
Ezen a rendszeren belül, lépésről lépésre el tudunk mélyülni a bűnbánat, a megváltás és
a hála életünket befolyásoló mozzanataiban. Az aranyalma, az Ige ezüsttálcára kerül, s
így minden ékesen és szép rendben folyhat istentiszteletünkön. Ha pedig minden gyüle-
keztünkben következetesen betartják a liturgiát, akkor a gyülekezet tagjai is ismerni fog-
ják az istentisztelet felépítését, alkalomról alkalomra tudni fogják, hogy mi hogyan kö-
vetkezik egymás után, és mikor mit kell tenniük, hogyan kell viselkedniük, hogy **cselek-
vően és életüket megújító** módon részt tudjanak venni az istentiszteleten. Ennek a mos-
tani Ágendáskönyvnek, melyet a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata ho-
zott létre, még az is célja, hogy Brassótól Pozsonyig és Szabadkától Munkácsig, de Ka-
nadától Ausztráliáig olyan egységes liturgiánk legyen, hogy a több mint 40 országba
szétszóródott reformátusságunk az istentiszteleten mindig **otthon** érezze magát, úgy,
mintha otthon a szülőfalujában vagy szülővárosában lenne istentiszteleten. Hisszük,
hogy a közös liturgia erősíteni fogja mind hitbeli, mind pedig nemzeti összetartozásun-
kat, hogy „Isten szívén megpihenve” otthonra találjunk.

Ez után a sorozatindító bevezető után térjünk rá az egyes istentiszteleti elemekre. Ma
az **előfohászról** fogunk hallani. Minden istentiszteletünk az előfohással kezdődik,
amely a legtöbb esetben így hangzik: „**A mi segítségünk legyen Istentől, aki Atya,
Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy, örök, igaz Isten. Ámen.**”

Ha egy rádió-istentisztelet elején halljuk ezt az imát, akkor rögtön tudjuk, hogy egy
református istentisztelet hangzik felénk. Már a neve is – előfohász – elárulja, hogy egy
olyan imádságról van itt szó, amelyet az istentisztelet kezdetén az egész gyülekezet ne-
vében mond a lelkész. Benne az ember hívja segítségül Istent, hogy legyen jelen az is-
tentiszteleten, hogy jelenlétével tisztítsa, újítsa, szentelje és áldja meg az egybegyülteket.
Azt hiszem, mindnyájunk számára egyértelmű, hogy Isten nélkül nem lehet „**Isten-tisz-
teletet**” tartani! De ahol ketten vagy hárman egybegyülnek az én nevemben – mondja
Jézus – én ott vagyok közöttük (Mt 18,20). Mi erre az ígéretre építve merjük elmondani
az előfohászt, és erre az ígéretre alapozva hisszük, hogy imánk nem marad meghallgatat-
lanul.

Miközben a lelkipásztor mondja az előfohászt, a gyülekezet tagjai is magukban
együtt mondják a lelkésszel ezt az imádságot. Az **áment** pedig a gyülekezet minden tag-
ja, ráfelelve a lelkipásztor ámenjére, hangosan mondja, s ezzel mintegy a maga szemé-
lyes imádságává minősíti a lelkipásztornak a szószéken elmondott imáját.

Az előfohász a felolvasott alapigénkre épül, a 124. zsolttár 8. versére: „A mi segítségünk az Úr nevében van, aki teremtette az eget és a földet”

Ez az előfohász azon túl, hogy benne Istent „meghívjuk” az istentiszteletünkre, egy bensőséges vallomást is tartalmaz. Azt a szerető Istent, mennyei édes Atyánkat hívjuk segítségül, aki teremtette az eget és a földet, a láthatókat és a láthatatlanokat, a mennyei világot és a földi teremtményeket, a csillagrendszereket és az élővilág parányi sejtjeit. Egyben azt hívjuk segítségül, aki nekünk, embereknek is „szent Teremtője” Aki életünk minden napjának a bölcsőtől a koporsóig, sőt még azon is túl, irányítója, vezetője, gondviselője. Nagy tisztelettel és mély alázattal azt hívjuk segítségül, aki a hét minden egyes napján a 24 órából 24 órán keresztül hűséges gondviselőnk. Ezzel a fohászunkkal azt ismerjük el, hogy jelenléte minden időben – jó napokban és próbák idején egyaránt – segítség, áldás és üdv. Istennek az életünkből való elmaradása azonban a bűn felettünk való elhatalmasodását, ítéletet és kárhozatot eredményez!

Tulajdonképpen személyes tapasztalataink alapján valljuk, hogy életünk eddigi idejében Ő volt „a mi paizsunk és erősségünk”, Ő volt a mi védelmezőnk, segítőnk és szabadítónk kísértésben, bűnben, bajban, nyomorúságban és betegségben. Gondoljatok csak a saját családokatok életére, hányféle szükségben terjesztette ki a mindenható Isten a maga védőszárnyait fölöttetek, benne hívő és hozzá imádkozó gyermekei fölött! Izráel népének megrázó történetéből, a keresztyén egyház vérzivataros történetéből, a mi magyar református egyházunk viszontagságos történetéből, de a mi személyes életünk kis és nagy fordulataiból azt érthettük meg, s most nagy hálával azt valljuk meg, hogy aki Istennel állandó szövetségben él – az legyőzhetetlen! Ez a folyamatos hittapasztalat, hogy aki benne bízunk az nem csalódik, ébreszt bennünk további bizalmat arra, hogy most az istentisztelet idejére, de életünk további idejére is az Ő nevének erejét, az Ő személyes gondviselését kérjük!

A Szentírás és hitvallásaink szerint az egy örök, igaz Isten – a 124. zsolttár szavai szerint az Úr – nemcsak az Atya Isten személyére vonatkozik, hanem Szentháromság Isten mindhárom személyére. Ezért nevezi meg egyenként az előfohász a Szentháromság Isten egyes személyeit.

Éppen ezért a teremtő, gondviselő, mindenható Atya Isten után, fohászunk Jézus Krisztus felé fordul. A Mi Urunkat és Megváltónkat arra kérjük, hogy Ő, aki érettünk emberré lett, aki golgotai kereszthalálával minket megváltott, aki vére árán nekünk, bűnösöknek igazságot szerzett, hogy már e földi életben új életben járjunk, aki mennybenmenetelével megnyitotta számunkra – megváltottai és igaz követői számára - a mennyek országát, Ő segítsen minket abban, hogy tévedéseinket, bűneinket, mulasztásainkat felismerjük, azokat teljes szívünkből megbánjuk, ezekért bocsánatot kérjünk, és egyben kérjük, hogy Igéje és Szentleke által igaz életben vezessen az üdvösségre.

A Szentháromság Isten harmadik személyétől azt kérjük, hogy vezessen minket az igaz úton, tartson távol minden tisztátalanságtól és erősítse hitünket, hogy Isten hűséges gyermekei és igaz egyházának hűséges tagjai legyünk, – egyszóval szenteljen meg minket, hogy mi is szent életben éljünk és járjunk.

Most pedig az istentiszteleten belül azt kérjük, hogy jelenlétével, erejével és tüzével szentelje meg az istentiszteleten elhangzó emberi szót – imádságot, éneket, prédikációt – és a nevében elvégzett cselekményeket – kereszttelést és úrvacsoraosztást –, hogy azoknak hathatós ereje láthatóvá legyen a jelenlévő gyülekezeti tagokon. A 243. énekünk költőien tanít a Szentlélek Isten érettünk végzett munkájáról:

Jövel mihozzánk is, részeltess ajándékidban,
Lakozzál mibennünk, mint élő templomaidban!
Adj hitet, adj jó reménységet,
Adj szentid között egyességet,
Békességet és idvességet!

Oszlads el homályos elménknek tudatlanságát,
Enyhítsd meg elepedt szívünknek szomorúságát,
Éreztesd meg itt létünkben
Az örömet a mi lelkünkben,
Melyet adsz örök életünkben!

Amikor tehát az előfohásban együtt imádkozzuk, hogy „A mi segítségünk jöjjön Istentől, aki Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy, örök, igaz Isten. Ámen.”, akkor tulajdonképpen sűrítve mindazt, amit eddig elmondtam, azt együtt kérjük: azt, hogy a Szentháromság egy, örök, igaz Isten jelenlétével biztosítson az Atya szeretetéről és gondviseléséről, a Fiú Isten megváltásáról és a Szentlélek Isten megszenteléséről. Vegyük észre, hogy ebbe az egyetlen mondatba összesűrített imádságban már felsejlik mindaz, ami ezután következik a bibliaolvasásban, a bűnvalló imádságban és a feloldozásban, a prófétai imádságban és az istentisztelet további elemeiben. Ebben az egyetlen mondatban benne cseng a mi hitvallásunk, de egyben a mi református istentiszteletünk dinamikája is, mely az Isten szeretetétől a bűn és megváltás elemein át eljut az ember hálijáig. Ezért nem mindegy, hogy az előfohászt csak egy száraz keretnek tekintjük, vagy pedig őszinte vallomásnak, öntudatos hitvallásnak, Istent nagyságos tetteiért magasztaló és Őt egyben segítségül hívó fohásznak, – előfohásznak!

Lelkipásztorként én annak örülnék, ha ezek után, hogy ilyen részletesen és behatóan megvizsgáltuk az előfohász felépítését és tartalmát – mi is itt, a gyülekezetben mindig ilyen nagy tisztelettel és hálával, felforrósodott szívvel és bizalommal, mélységes alázattal és bátor reménységgel tudnánk minden alkalommal együtt **imádkozni**, – **jól mondtam** – **imádkozni** az előfohászt, és ugyanilyen hódolattal és őszinteséggel tudnánk ráfelelni hangos szóval az **áment**. Zárjuk szívünkbe a most hallottakat, vigyük haza és tanítsuk meg reá egész háznépünket, hogy az előfohász öntudatos imádkozása révén is élő tagjaivá lehessünk minden istentiszteletünknek és ezen keresztül Isten élő gyülekezetének! Ámen.

Soósné Szebeni Noémi
Cserefálva

Apostoli köszöntés

Alapige: Galáta 1,1-5
Bibliaolvasás: 1Péter 1,1-13

Kinek mit jelent az istentisztelet elején elhangzó apostoli köszöntés? (3. vers)
„Elcsépelet szöveg. Kezdődik az istentisztelet” – mondja gyülekezetünk egyik tagja.
„Formaság az egész, egy keret, a lényeg az igehirdetés” – mondja a másik. A harmadik viszont, könnybe-lábadt szemekkel, így szól „számomra evangélium, élet, mert nekem Isten megkegyelmezett. Én kegyelemből élek!”

Gondolatok-e arra, testvéreim, hogy istentisztelet kezdetén nem a lelkipásztor köszön ezekkel a szavakkal, hanem a hatalmas **Isten köszönti a gyülekezetet** – küldöttén keresztül –, mert kapcsolatot akar fenntartani velünk.

Figyeljük meg, hogy kezdi Pál levelét: bemutatkozik, és egy köszöntést továbbít: „Pál apostol nem emberektől, sem nem ember által, hanem Jézus Krisztus által, és az Atya Isten által, aki feltámasztotta őt a halálból.” (1. vers)

Bemutatkozáskor mindenki azt szokta elmondani magáról, ami a legfontosabb számára, ami őt meghatározza, például a neve, honnan jött, mi a foglalkozása, családja... Pál nem származásáról, képzettségéről, hatalmáról beszél, hanem számára az a legfontosabb, hogy ő Jézus Krisztus apostola. Úgy mutatkozik be, hogy ő küldött, őt az élő Isten választotta ki, szólította meg Jézus által. Megbízását az Atya Istentől kapta, Jézus Krisztus közvetítése révén, Akit az Atya feltámasztott a halálból és aki feltámadása után megjelent neki. Nem önjelölt próféta, nem önjelölt prédikátor, hanem Isten jelölte ki útját, feladatát, személyes kijelentést kapott. Ezért hangsúlyozza, hogy nem magától szól, nem más embert idéz, hanem Isten szavát adja tovább.

Az élő Isten jön, és az istentisztelet elején **így köszönti a gyülekezetet**: „Kegyelem néktek és békeség az Atya Istentől, és a mi Urunk Jézus Krisztustól.” (3. vers)

A mi köszönéseink általában földi jókívánságok: Jó napot!... Erőt, egészséget!... Minden jót!... vagy Szia,... esetleg Békeség Istentől... Isten köszöntése nem egy bizonytalan értékű emberi jókívánság, hanem benne van minden, ami szükséges az ember számára ebben a világban és az örökkévalóságban, és Isten meg is tudja adni azt, amit mond, kínál.

Hogy hangzik ez a köszöntés? **„Kegyelem néktek!”** Más szóval: megkegyelmeztem néktek, kegyelmet adok néktek!

I. Mi a kegyelem? Egy földi király szájából az elítélt számára a megérdemelt büntetés elengedése. Isten szájából a kegyelem életet, örökéletet jelent.

Kinek öröm az, hogy Isten jön, és hozza a kegyelmet? Ki figyel fel erre a köszöntésre? Az, aki tudja, hogy mi a bűn, és aki felfogta, hogy ő a halálban van! Jelent-e valamit számodra, hogy Isten ezt mondja: megkegyelmezek neked, mert szeretlek. Tudod-e, hogy mi a bűn? Milyen érzés, mikor az ember már saját magának is terhére van? Amikor hajt a nagyravágyás, a telhetetlenség, a hiúság... és nincs megállás? Tapasztaltad-e, hogy mit jelent, amikor meggyökeresedik benned a hazugság, a tisztátalanság, a durvaság, és nem tudsz más lenni? Hát amikor fojtogat az aggodalmaskodás, a bizalmatlanság, az irigység, a féltékenység... vagy nem hagy aludni a sérelem, az érzékenység,... kínoz az önsajnálát. Milyen szörnyű, mikor nincs nyugalmad, mert rabja vagy a halálfélelemnek, mert folt van a lelkedben, és tudod, hogy nem állhatsz meg az élő Isten előtt! Szabadulni szeretnél a terhes természetedtől, a megkötöttségeidről, de képtelen vagy rá, mert a bűn valóban olyan, mint a „mókuserék”: forgunk körbe-körbe bűneinkben, sokszor kétségbeesünk, megrémülünk, s mégsem tudunk kiszállni, kiszabadulni belőle. Ahogy az a tízgyermekes alkoholista sírva mondta, mikor egy decemberi éjszaka kiszedték az árok-ból: „halott vagyok, nem tudok megszabadulni, már csak egy lépés és jön az örök halál.” Mit jelent, ha egy ilyen helyzetben Valaki kívülről benyúl rabságunk „mókuskerekébe”, és kiszabadít? Ez a kegyelem!

A bűn elválaszt Istentől, s ahol az ember elszakad az Életforrástól, ott elkezdődik az oszlás, a bomlás, a halál. Feloszlik az összhang Istennel, a teremtett világgal, magunkban is zavarok támadnak a test, a lélek, a szellem között, s ennek a folyamatnak a vége a halál: „A bűn zsoldja a halál”. A nyomorúság az, hogy már „bűnben fogantatunk és születünk” Születésünk pillanatától Istentől elszakadva, a halálban vagyunk. Senki nem tudja megszüntetni a romlásnak, pusztulásnak, a halálnak ezt a folyamatát, csak Isten. Senki nem tud kiszabadítani a halálból, csak Jézus Krisztus! Ha felfogtad, hogy halálban vagy, akkor tudod értékelni Istennek ezt a végtelen szeretetét, hogy Egyszülött Fiára veti bűneidet, „Aki adta önmagát a mi bűneinkért, hogy kiszabadítson minket e jelenvaló go-

nosz világból...” (4. vers) Jézus Krisztus elhordozta büntetésünket, és iszonyatos szenvedései árán megszerezte számunkra a bocsánatot. Visszakapcsol az Életforráshoz, Istenhez, és többé nem a halál erői munkálkodnak bennünk, hanem miénk az Élet. Ez a kegyelem: Istennek ki nem érdemelt szeretete, irgalma, mellyel a bűnbeesett embert megszabadította a pusztulásnak, halálnak a markából. Csodálatosan fogalmazza meg Reményik Sándor a kegyelem lényegét: „S akkor – magától – megnyílik az ég, /Mely nem tárult ki átokra, imára, / Erő, akarat, kétségbeesés, / Bűnbánat – hasztalanul ostromolták. / Akkor megnyílik magától az ég... / Akkor – magától – szűnik a vihar, / Akkor – magától – minden elcsitul, / Akkor – magától – éled a remény /...Csak úgy magától friss gyümölcs terem. / Ez a magától: ez a kegyelem” Hányszor küzdöttem, harcoltam, hogy elérjek valamit, sehogy sem ment... próbáltam embereket meggyőzni, Istenhez vezetni, megváltoztatni, nem sikerült... s egyszer csak úgy „magától” „megnyílt az ég”, és Isten hatalmasan cselekedett. Csodálatos megtapasztalni, amiről Dsida Jenő így ír: „Elmondtam naponta / tíz hegybeszédet, /gyönyörű szavakat, / igéző szavakat, / hiába, hiába: / egy fül sem fülelte, / egy szív sem szívlelte / a hegybeszédet. / ...S egyszer csak maguktól – gyűlnek az emberek, együgyű szavamtól / sírásra fakadnak, / ránézniem alig kell / s a tűz is felszökken, / az Úr áll mögöttem.” Az Úr megnyitja a bezárt ajtókat, egymáshoz kapcsolja a szíveket, megszabadít bűneink kényszerétől, félelmeinktől... átölel az Isten, és minden megváltozik.

Van amikor Isten jön, és valósággal „ránkdobja” a kegyelmet, mint Saulus esetében: éppen üldözte a keresztyéneket, amikor nagy fényességben megszólította Isten, és teljesen megváltoztatta lényét, életét. Máskor, a kegyelemhez bűnbánaton át vezet az út, gondoljunk a tékozló fiú vagy a bűnös nő ...életére. Kérünk, zörgetünk, bűnbánatot gyakorolunk és Isten megbocsát, megújít. Tapasztalom, hogy amitől eddig nem tudtam megszabadulni, annak már nincs hatalma felettem: nem kell az alkohol, nem esik jól a cigaretta, indulatos, haragos, önző ember voltam, s egyszer csak kezdek másokra is gondolni, felmelegszik a szívem és nem tudok haragudni... jön, átölel az Úr, megszabadít a halálfélelemtől, és új élettel ajándékoz meg.

Ezt a holtakat megelevenítő kegyelmet kínálja az Úristen minden találkozáskor, minden istentisztelet kezdetén. Lehet-e ez valakinek „unalmas keret”? Isten hívása mindig hatalmas erejű, de nem erőszakoskodó. Eljutott-e a szívedig? Elfogadod-e a felkínált ajándékot?

Mit jelent a kegyelem elfogadása? Ne engedjem el a fülem mellett az Ő szavát. Isten sokszor keres az élet folyamán. Számtalanszor hív, figyelmeztet; vegyem észre, hogy Ő szólít meg igéjében, Ő akar megújítani, és nem a pap mondja az unalmas szövegét. Ne szerencsének vagy szerencsétlenségnek tulajdonítsd a rendkívüli helyzeteket életedben, hanem lásd meg bennük Isten kezét! Ragadjuk meg azokat az alkalmakat, amikor a kegyelem keres! Az előbb említett tízgyermekes édesapa elfogadta a kegyelmet, feltámadt a halálból, újjászületett. Minden találkozásunkkor elmondja: „nekem Isten megkegyelmezett, azért élek” Aki elfogadja, aki hit által elveszi ezt a kegyelmet, az új életet nyer. Nem a bűn uralkodik felette, hanem a kegyelem munkálkodik benne.

II. „Kegyelem néktek és békesség... (3. vers) – hangzik a köszöntés. Békessége csak annak lehet, akit Isten kiszabadított a bűn és halál rabságából, aki elfogadta a kegyelmet.

Mi a békesség? A békesség nem hangulat, nem személyiség típus kérdése, hanem egy állapot, amit Krisztusnak az életünkben való jelenléte tud megteremteni. Az igazi békességet nem a biztosítók adják, nem a béketárgyalások hozzák el, nem a család, jó körülmények jelentik, hanem az a tudat, hogy akár életemben, akár halálomban Isten kezében vagyok. Nem vagyok árva gyermek, kivetett, a senkié, hanem Jézus Krisztus tulajdona vagyok, aki drága véréért vett meg, és megszerezte számomra a mennyei állampol-

gárságot. Eszembe jut az a fiatal asszony, aki nyugodtan szoptatta kisfiát a meghibásodott repülőben. Mindenki rémüldözött körülötte, a gyermek viszont anyja ölében nem is érzékelte a veszélyt. Az édesanya is teljes nyugalommal viszonyult a helyzethez, mondván: „Isten kezében vagyok a levegőben is, a földön is, és ha lezuhan a gép, akkor is Isten tenyerébe esem. Jöhet akármi, én biztonságban vagyok.” Ez a biztonság, nyugalom az igazi békesség: „Orkán ordíthat aztán odakünt, / robbanhat ezer bomba: kárbament, / De kárt nem okozott. / Bent: / Csend. / A Béke itt kezdődik. / Bent: Csend...” (Reményik Sándor) Ezt a békességet kínálja Isten minden istentiszteleten. Miért nyugtalankodunk, keseregünk, miért vagyunk sokszor olyan szomorú ábrázatú keresztyének? Talán nem halljuk meg, hogy minket köszönt Isten, és adja is, amit kínál annak, aki elfogadja?

III. Akik meghallják Isten köszöntését, akik megtapasztalják a kegyelem és a békesség ajándékát, azok nem maradnak némán, hanem Pállal együtt **válaszolnak** az őket kereső Úrnak, és **Neki adják a dicsőséget**: „Akinek dicsőség örökkön örökké! Ámen.” (5. v.) Hogy élek, hogy dolgozhatom, hogy rend van az életemben, vagy hogy a rendetlenségből megtaláltam a szabadulás útját...hogyan békességem van...ez kegyelem. Áldom és magasztalom azt az Urat, aki könyörült rajtam, és ilyen csodálatos ajándékban részesített. Öröm számomra a Vele való találkozás, az együttlét minden pillanata, az istentisztelet minden eleme, s boldogan kapcsolódom az Istent dicsőítők közösségébe. „Hittel élek, de hogy hiszek, / nincsen abban érdemem: én mindennap igent mondok és a többi – kegyelem.” (Baricz Lajos) Ámen.

Oláh Mihály

Zilah-Liget

Dicsérjük az Urat nagyságához méltóan

(Az éneklésről)

Alapige: Zsoltárok 147,1-7; 150,1-2
Bibliaviasítás: Zsoltárok 147

A zsoltárok könyve végén van öt zsoltár, amely ugyanazzal a felszólítással kezdődik: „Dicsérjétek az Urat” Ezek a zsoltárok e hatalmas gyűjteménynek a záróakkordját alkotják. Olyanok, mint amikor egy zenemű végén felcsendül az utolsó harmónia, amely betetőzi és megkoronázza az egész alkotást. A zsoltárok könyvében az emberi lélek összes hangja és húrja megszólal: a panasztól a hálaadásig, a haragtól a megbékélésig, a bűn mélységeitől a kegyelem magasságáig minden. De mi más is lehetne a záróakkord, mint éppen ez az összefoglaló erejű, egyetemes kitekintésű felszólítás: Dicsérjétek az Urat!

Ezt a felszólítást halljuk meg vasárnapról vasárnapra, amikor istentiszteletre gyűlünk és megpróbálunk azzal a hittel énekelni, hogy a mi éneklésünk egybecseng ama mennyei istentisztelettel, ahol kerubok és szeráfok, mennyei seregek magasztalják szüntelenül Isten háromszor szent nevét: *Szent, szent, szent a Seregek Ura, dicsősége betölti az egész földet!*

Nem véletlen, hogy a legszebb és legteljesebb Isten-dicséret éppen az éneklés, a zene, a muzsika nyelvén történik. Amikor Traianus császár Kr. u. 111-ben jelentést kért kormányzóitól arra nézve, hogy kik is ezek a keresztyének, akik egyre inkább sokasodnak a birodalom területén, akkor az egyik kormányzó, Plinius, a következőket írta a csá-

szárnak: „A keresztények napkelte előtt összegyűlnek és Krisztusnak énekeket mondanak, egymásnak felelgetve, és őt mint Istent imádják.” Ez azt jelenti, hogy a kereszténységnek az egyik első és legfontosabb ismertetőjegye még a pogány világ számára is az éneklés, a zene művelése volt.

Az anyaszentegyház a kezdetektől fogva éneklő-zenélő egyház. Az éneklés sohasem volt csupán járulékos tényezője a hitéletnek, hanem mindig is annak lényegéhez tartozott, a hit kifejezésének eszköze volt. Így volt ez az ószövetségi időkben, a zoltárok keletkezésének korában is. Hiszen a zoltárok sohasem voltak csupán költemények, szép versek, hanem mindig énekek voltak, dallamot öltöttek magukra. Egy másik bibliai kifejezéssel élve *új énekek* a zoltárok, amelyekben egyfelől az egyén vagy a közösség *válaszol* Istennek, másfelől azonban *hirdeti* is Isten csodálatos dolgait és tetteit. Ezért nem szabad sohasem lemondanunk arról, hogy református gyülekezeteink zoltár-éneklő gyülekezetek legyenek. És mindinkább tudatosítanunk kell magunkban, hogy amikor zoltárt éneklünk, akkor azon túl, hogy kétszeresen imádkozunk, még igét is hirdetünk.

Az istentiszteleti éneklésnek erre a kettős feladatára és céljára kell tekintenünk a liturgia minden énekénél:

- a. A **kezdő ének** már az ógyházban az istentisztelet „kiindulópontját” jelentette (introitus). Ennek az éneknek a jellegét és üzenetét nagyon szépen összefoglalja az új énekeskönyv egyik kezdő énekének első sora: *Itt van Isten köztünk, jertek Őt imádni!*
- b. A **főének** vagy „derekas ének” hosszabb lélegzetű, így gazdagabb igei üzenetet is hordozhat. Üdvös lenne, ha ezen a helyen mindig zoltárokat énekelnénk, még hozzá az egyházi év sajátosságaira figyelve. Attól se idegenkedjünk, hogy egy zoltárt végigénekeljünk, még akkor sem, ha tíz versszaka van.
- c. Az **igehirdetés előtti éneknek** a feladata és célja az, hogy a Szentlélek áldását kérje az Ige hirdetésére és hallgatására.
- d. A **ráfelelő ének** talán a legszemélyesebb hangvételi énekünk. Itt az igehirdetésre reflektáló, a hallottak megcselekvésére elkötelező éneket énekelünk.
- e. Végül a **záróének** összefoglalja az egész istentiszteletet, benne kifejezzük hálánkat, megvalljuk megerősödött hitünket és Isten áldását kérjük életünkre.

Alapigénk továbbá két fontos kérdésünkre válaszol: *hol* dicsérjük és *hogyan* dicsérjük az Urat?

1. A dicséretnek be kell töltenie az egész teremtett világot, az univerzumot. Úgy, ahogy egykor elindult a templom szentélyéből és kiáradt Jeruzsálem utcáira és tereire, betöltve a legszegényebb hajlékokat, éltető erőt adva a megfáradtakkal és megterhelteknek is, ugyanígy a mi magasztalásunknak sem szabad bennrekednie a templom falain belül. Éppen ez az, amit reformátor eleink is hangsúlyoztak: Istent dicsérni nem magánügy és nem egyedül az egyház ügye, és a dicséretnek nem egyedül a templom a helyszíne: hanem az Istent dicsőítő éneknek át kell hatnia a teljes emberi életet. Ebben az értelemben a mi földi istentiszteletünknek a helyszíne valóban az *egész föld*: az a terület, amelyen embertársainkkal együtt élünk és munkálkodunk.

Ám sohasem szabad szem elől tévesztenünk, hogy a mi földi istentiszteleteink csupán előképei annak az istentiszteletnek, amely – a zoltár szavaival élve – a „hatalmas égboltozaton” zajlik, vagyis ama mennyei, tökéletes istentiszteletnek.

A mi feladatunk ebben a vonatkozásban éppen az, hogy földi istentiszteleteinket, éneklésünket, dicséretünket mindinkább hasonlóvá tegyük és közelítsük ama mennyei istentisztelet szentségéhez, fenségéhez és szépségéhez.

2. Itt el is érkezünk második kérdésünkhöz: *hogyan dicsérjük Istent? A zsoltárigé követelménye így hangzik: nagyságához méltóan!* De vajon melyek azok az eszközök és formák, amelyek nem bizonyulnak méltatlannak Isten nagyságához?

A református egyházzene jelenlegi helyzetét tekintve egyházi életünk egyik legégetőbb kérdése ez. És ugyanakkor az a súlyos gond is, amelynek megoldása érdekében az utóbbi 15 esztendőben csak igen keveset tettünk. Pedig felelősen gondolkodó egyházi emberek már több mint fél évszázaddal ezelőtt meghúzták a vészharangot. Jellemző, és sajnos ma is aktuális az, amit Gönczy Lajos a két világháború között így fogalmazott meg: „*A gyülekezeti éneket hosszú időn keresztül úgy elhanyagoltuk, hogy némely gyülekezetünk éneklésében a felismerhetetlenségig összetört legszebb énekeink dallama és szövege.*” Sajnos, a történelem fordulója a II. világháború után hátrányos helyzetbe juttatott, így egyházi zenénk állapota még mélyebbre süllyedt. Mára pedig már oda jutottunk, hogy néhol már-már méltatlan a gyülekezeti éneklés Isten tiszteletéhez.

Isten és az anyaszentegyház iránti felelősségünk kérdése az, hogy ezen a sok tekintetben tarthatatlan helyzeten változtassunk. Ez nemcsak a lekipásztorok, elkötelezett, képzett kántorok és egyházzeneszek felelőssége, hanem mindannyiunké.

Régen, amikor még nem volt orgona a református templomokban, úgynevezett „éneklő-székeket” állítottak fel az Úr asztala mellett, ahonnan a jóhangú énekesek vezették a gyülekezet énekét. Ilyen „éneklő székek”, az istentiszteletben aktívan közreműködő, gyülekezeti éneklésünket jó irányba terelő, szolgáló csoportokká válhatnának ismét kórusaink – vagy ahol kórus nincs, ott az énekelni szerető és tudó gyülekezeti tagok csoportja.

Nemrég egy egyházzenei konferencián – félig tréfásan – azt mondta egyik neves anyaországi egyházzenesz: „*nem szégyen az, ha az istentisztelet szép.*” Sajnos mi, reformátusok, túl kevés gondot fordítunk erre a szépségre, és kevésszer gondolunk arra, hogy *istentiszteleteink szépsége vagy éppen rútsága hitünk minőségének a tükré is lehet egyben.* És kevésszer gondolunk arra, hogy a mi istentiszteleteink szépségét éppen a jól énekelt és szépen játszott zene adhatná meg.

Ez a szépség, amelyről a zsoltár is beszél és amelyre éneklésünkben törekednünk kell, nem öncélú, önmagáért tündöklő-csillogó szépség, hanem annak minőségi fokmérője, hogy hogyan, miként tiszteljük Istent és milyen formában válaszolunk az Ő jótetteire, szeretetére, gondviselő kegyelmére. Istent az Ő *nagyságához méltóan* dicsérni annyit jelent, mint kifejezni és odaadni mindazt, ami a legszebb és a legjobb mibennünk.

Aki ezzel a lelkülettel énekel, az előbb-utóbb át tudja majd lépni önnön képességeinek a határát is. És az az istentisztelet, amelyben folyamatosan törekedünk arra, hogy Istent *nagyságához méltóan* tiszteljük, közelebb fog kerülni ama örök, tökéletes, mennyei istentisztelethez is. Ámen.

Az ige tükre (A bibliaolvasásról)

Alapige: 2Krónika 34,14–21
Bibliaolvasás: Jakab 1,19–25

Kedves Testvéreim! Minden lakásban van tükör. El sem tudnánk képzelni egy ott-hont, ahol ne lenne tükör, hogy az ott lakók megnézhessek magukat, hogy rendbe hozzassák a külsejüket. Azonban a közgondolkodás a tükröt évezredekken keresztül a hiúság, az önimádat szimbólumaként tartotta számon. Mert a tükör nemcsak a külsőségeket, a képzelt vagy valós szépségünket, ápoltságunkat hivatott megmutatni. Betegségeink esetén szintén tükörben szoktuk magukat vizsgálgatni. Testünk rendellenességeire rendszerint nem az orvos vagy a családtagok hívják fel a figyelmünket, hanem a tükör mutatja meg először azokat.

A bibliaolvasás rendjén egy másik fajta tükrőről hallottunk Jakab apostol leveléből. Az ige tükréről. Arról a tükrőről, amely szintén rámutat azokra a gondokra, amelyek veszélyeztetik testi és lelki egészségünket. Jósiás király is egy ilyen tükörbe nézett bele a felolvasott alapige szerint. Ő egyike volt a választott nép azon királyainak, amelyekről a Szentírás jó bizonyosságot tesz. Rendelkezéseivel, egész uralkodásával valami mást képviselt, mint az elődei: nem a bálványimádás, az istentelenség töltötte be az életét és uralkodását, hanem „azt tette, amit helyesnek lát az Úr” (34,2). Bár Jósiás apjától, környezetétől nem ezt látta, gyermekként a teremtő, igaz Isten ismeretére vágyott, már kora gyermekségében „kezde keresni” az Urat, és amikor lehetősége lett rá, nemcsak ő maga fordult el az élettelen bálványoktól, hanem egész országát erővel eltiltotta ezek imádatától. Azután felújította Isten házát, helyreállította a templomot, rendet teremtett az istentisztelet terén (34,2–13). Azt is mondhatnánk, hogy Jósiás hitre jutott, elfordult az istentelenségtől, és az igaz Istennel való kapcsolatot kereste, a helyes istentiszteletre törekedett. Azonban ez nem volt könnyű. Azért nem volt könnyű, mert Jósiásnak, miként apjának is, hiányzott valami az életéből: nem volt tükre. Ugye nehezen képzeljük el, hogy egy pompában és csillogásban élő királynak ne legyen tükre? De nem a külsőségeket megmutató tükör, hanem *Isten szavának a tükre* hiányzott az életéből. Mózes törvénye előírta, hogy „amikor a király trónra ül, írassa le magának e törvény másolatát abból a könyvből, amely a lévita-papoknál van. Legyen az nála, és olvassa azt egész életében, hogy megtanulja félni az Istent, az Urat, őrizze meg ennek a törvénynek minden igéjét, és teljesítse mindezeket a rendelkezéseket” (5Móz 17,18). Mintha ma azt mondanánk, hogy minden vezetőnek, politikusnak legyen Bibliája, amit rendszeresen olvasson, hogy megtanulja félni és tisztelni az Urat, és betarthassa és betartassa azt, amit Isten rendelt és parancsolt. Amikor Jósiás a törvény szavát nem ismerve törekedett az Úr Isten megismerésére, olyan lehetett, mintha tükör nélkül akart volna díszesen felöltözni, megborotválkozni és megfésülködni. Bizony nem volt könnyű!

Istennek tetsző törekvései során azonban valami olyasmi történt, amire senki nem számított: a felújításra váró, elhanyagolt templom holmijai közül előkerült a Tóra tekerese, a Törvény könyve. Mózes öt könyvének, az Isten törvényének beszédeit tartalmazta ez a könyvtekeres. Eddig használatlanul hevert a templom kacetjai között, belepte a por, és végül annyi istentelen év után, amikor senki sem várta, az íródeák ajkán megint életre

keltek az ige szavai. „Mikor pedig a király hallotta a törvény beszédeit, megszagatta az ő ruháit.” Isten szava célhoz ért. Jósiás, a király letépdeste magáról vagyont érő ruháit, ezzel bebizonyította, hogy Isten hatalmas szava az ő nyomorúságának, semmiségének beismerésére kényszerítette. Nem ámuldozott, nem ujjongott a megtalált ige felett, hanem amint meghallotta Isten szavát, bűnbánatot tartott. Belenézett az ige tükrébe, és mindaz, amit abban látott, szomorúságra és bűnbánatra indította. Egész sereget mozgósított, hogy megtudja, mit jelentenek a könyv beszédei. Még nem értette Isten szavát, de meghajolt előtte és tisztelte azt. Tudta, hogy az Úr beszédének elhanyagolása komoly bűn, amely büntetést von maga után. Tudta, hogy eddig nemcsak a nép királyának életéből és uralkodásából, hanem az egész nép életéből kiszorította az istentelenség, a bálványimádás Isten törvényét és akaratát, és felismerte, hogy ez a tékozlás nem marad büntetés nélkül.

Jósiás szavai komoly intést üzennek a mai keresztyéneknek: az ő elődei nem tartották meg az Úr beszédét, és nem aszerint cselekedtek, amint a törvény könyvében meg van írva. Megtartani és megcselekedni az Isten akaratát nem annak függvénye, hogy apáink, elődeink hogyan éltek. Személyes döntésem kell legyen, hogy magam elé tartom-e az ige tükrét, és meglátom-e benne mind a magam, mind a mások bűneit, vagy sem.

Sokunk életének temploma megürült, nincsen benne rendszeres istentisztelet, Bibliánkat pedig belepte a por. Amikor az időhiány, fáradtság, csalódottság, érdektelenség miatt nem vesszük kezünkbe a Bibliát, akkor azon először csak vékony porréteg ül meg, aztán útban lesz és eltesszük. Feltesszük a polcra, be a szekrénybe, bárhova, csak vádlón ne fekedjen előttünk, lehetőleg ne legyen jelen az életünkben. Isten szava ne szóljon bele a dolgainkba. Jósiás istentelen elődei nem pusztították el a törvény tekercsét, ahogy az Istentől elfordult ember sem dobja el a Bibliáját, csak azt akarja, hogy mindaz, amit hordoz, amit képvisel ne vonatkozzon rá, ne zavarja a mindennapi élet bálványimádásait.

Jósiás felismerte, hogy elődei nem tartották meg a törvényt. Generációk nőttek fel és fognak felnőni Isten ígéjének ismerete nélkül, mert apáik kezében, és még inkább szívében nem volt, és sokszor most sincs ott Isten ígéje. Könnyű lett volna Jósiásnak bűnbánat helyett arra hivatkozni, hogy ő nem tanulta senkitől tisztelni az Urat, amiképpen mi sokszor mutogatunk egyházunk, nemzetünk múltjába, megfelelő magyarázatokat keresve az elődök mulasztásaiban, botlásaiban. Azonban nem ez a megoldás. Rendet kellett teremteni ahhoz, hogy újra megtalálják a törvény tekercsét. Hat évbe telt, amíg Jósiás kiirtotta a bálványimádást és hozzáfogott a templom rendbetételéhez. Mit gondolsz, nekünk az Úr mennyi időt rendel? Vajon felismerjük-e, hogy kegyelmi időben élünk, amikor van még lehetőségünk rendet rakni az életünkben, lerombolni a bálványok oltárait és megkeresni, jobban megbecsülni a régen porlepte Bibliánkat?

Évezredekkel ezelőtt meg kellett találni a törvény tekercsét, hogy újra felfedezzék Isten ítéletet és kegyelmet hirdető szavát. Mindig van esély az elvesztett ige megtalálására, ahogy a választott nép történetében is többször megadatott a törvény újbóli megtalálásának, felfedezésének öröme. Jósiás idejében megtalálták a törvényt, aztán a fogságból való visszatérés után ismét, amikor a nép sírt az Úr beszédét hallva (Neh 8,1–12). Krisztus a názáreti zsinagógában, Ézsaiás próféciájának olvasása után a kegyelem ígét hirdetve a törvény egy másik értelmére nyitotta fel a megdöbbent hallgatóság szemét. A reformátorok a Szentírás anyanyelvre fordításával mindenkinek a kezébe adták az Úr szavát. Ennek eredményeképpen lapozhatunk mi is bele bármikor Isten ígéjébe, és hangozhat el az Isten beszéde minden istentiszteleten.

Kálvin istentiszteleti rendtartásában a bibliaolvasás rendjén mindig a Tízparancsolatot olvastatta fel a gyülekezetnek. Minden bizonnyal Jakab levele alapján tette, ezzel is

megerősítve, hogy a törvény bűneink tükré (HK 3.), és csak ebbe a tükörbe belenézve láthatjuk meg igazán elesettségenket és kegyelemre-szorultságunkat. Azt is tudhatta, ami ma is sokakra nézve igaz, hogy legtöbbször csak az istentiszteleten hallja Isten igéjét. Sajnos egyházunk története során évszázadokig kimaradt az istentiszteletből a bibliaolvasás. 1932-ben, a liturgia megújítása során csak nehezen tudták elérni, hogy helyet kapjon az istentisztelet rendjében a rendszeres bibliaolvasás.

De mi is történik akkor, amikor a szószékről megszólal a bibliaolvasás során Isten szava? Az Úr egy tükröt tart elénk. Azt akarja, hogy lássuk meg bűneinket, elesett voltunkat. Azt akarja, hogy lássuk meg az ige tükrében azt, hogy ebből a nyomorúságból csak ő tud minket kiszabadítani. Azt akarja, hogy lássuk meg, hogy milyen nagy szükségünk van az ő megbocsátására, kegyelmére, szabadítására. Így mutat a bibliaolvasás során Isten igéje az egyedüli Szabadítóra, így válik a törvény Pál apostol szavai szerint „Krisztusra vezérlő mesterünkké” (Gal 2,24), akiről mint egyedüli Megváltónkról tesszünk vallást, és akinek érdeméért nyerünk bűnbocsánatot és örök életet (HK 56.). Amikor a bibliaolvasás alkalmával megszólal Isten szava a lelkipásztor ajkán, akkor az egész gyülekezet az ige hatalmas tükrébe néz bele. Ez a tükör mindent megmutat. Megmutatja neked a saját életednek a bűneit, azt, hogy te királlyá, királynóvé tetted magad, elhitted, hogy te uralkodsz az életed fölött, a családotod fölött, a mindennapok dolgai fölött, de valójában Krisztus szabadítása nélkül csak rabja vagy a bálványaidnak, a bűneidnek, a nyomorúságaidnak. Megmutatja a gyülekezetnek, hogy hetente egyszer-kétszer összegyűlni még nem egyenlő a dicsőséges keresztyénséggel, mert a teljes istentisztelet az egész életünket kívánja, nemcsak azt a két-három órát, amit az Úrra szánunk. Csakis az igének ebbe a tükörbe belenézve láthatjuk meg, hogy mennyire fontos lesz a bibliaolvasást követő bűnvalló imádságban Istennek megvallani a mi bűneinket és nyomorúságunkat, és mennyire kegyelmes a mi Urunk, aki a feloldozás és a prédikáció szavaival kegyelmet és bűnbocsánatot hirdet mindannyiunk számára!

Jósiásra ránehezedett a törvény szavainak súlya. A fogságból hazatért nép zokogott, amikor Ezsdrás felolvasta Isten szavát. A názáreti zsinagógában elámult, megdöbbsent a hallgatóság a próféciát és annak magyarázatát hallva. Te mit látsz, amikor belenézel az ige tükrébe? Mit érzel, amikor az Úr szemed közé veti a bűneidet? Lásd meg, hogy van bocsánat a megtérőnek, és Isten mindenkinek hirdeti a kegyelmet: „aki a szabadság tökéletes törvényébe tekint bele, és megmarad mellette, úgyhogy nem feledékeny hallgatója, hanem tevékeny megvalósítója: azt boldoggá teszi cselekedete” (Jak 1,25). Ámen.

Lakatos Péter

Marosvásárhely

Bűnvallás – Feloldozás

(A bűnvalló imádságról)

Alapige: Nehémiás 9,1–3; Lukács 23,39–43

Bibliaolvasás: Zsoltárok 51,1–5

Református istentiszteletünknek az elemeit követő igehirdetési sorozatunkban a református istentisztelet egyik nagyon fontos eleméhez érkeztünk: a bűnvalló imádsághoz. Minden egyháznak a liturgiájában elhangzik valamilyen formában a bűnök megvallása. Számunkra megszokott az, hogy minden istentiszteleten elmondjuk az úgynevezett bűnvalló (és vallástevő) imádságot, amelyről talán kevesen tudják azt, hogy Kálvin János

egyik imádságának a fordítása. Azt talán már többen tudják a testvéreink közül – hiszen tapasztalhatták – , hogy egyedül az Erdélyi Református Egyházkerületben valljuk meg ekképpen bűneinket. Még a Királyhágómelléki Egyházkerület liturgiájában sem szerepel, kivéve a valamikor Erdélyhez tartozó szilágysági gyülekezeteket. Egy másik, az erdélyi református egyházunkra nagyon jellemző gyakorlat az úrvacsoraosztásokat megelőző bűnbánati hetek tartása. Erről is tudnunk kell azt, hogy egyedül nálunk van gyakorlatban. Mindezeket szem előtt tartva, kézenfekvő az a következtetés, hogy erdélyi református egyházunkban a bűnök megbánására és megvallására különös hangsúlyt helyezünk. Miért olyan fontos ez? Miért olyan fontos elemei ezek istentiszteletünknek és református életünknek? Miért helyezünk nagyobb hangsúlyt ezekre, mint más egyházak? Úgy gondolom, hogy ezekre a kérdésekre. válaszolnak a felolvasott igék.

I.

Elsőként egy ószövetségi Igét hallgattunk meg Nehémiás könyvéből, amely a babiloni fogságból való hazatérést követő időkbe vezet vissza bennünket. Nagyon zavaros, nehéz idők voltak ezek, nemcsak politikai szempontból, hanem – és Nehémiást főleg ez aggasztja – a népnek az erkölcsi hanyatlása miatt. Sok és sokféle nyomorúsága volt azoknak az időknek, de Nehémiás nagyon éles szemmel veszi észre azt, hogy ahhoz, hogy változtatni lehessen a nép életén, Istenhez, Isten törvényéhez, az igaz hithez kell visszavezetni a népet. Az erkölcsi hanyatlásnak az volt az oka, hogy nem tartották meg Isten törvényét – jórészt nem is ismerték azt, megfeledkeztek róla. Ebből következett aztán mindenféle társadalmi nyomorúság és igazságtalanság, ami valósággal ragályként terjedt. Ennél talán még aggasztóbb volt a pogányokkal kötött vegyes házasságok sokasodása – ezt a veszélyt ismeri fel Nehémiás és tenni próbál ellene. Mindjárt az elején hangsúlyoznunk kell, hogy ebben a kérdésben szó sincsen semmilyen nacionalizmusról, hanem a vegyes házasságok azért voltak veszélyesek, mert ez volt az a kapu, amelyen keresztül a pogányság beszivárgott Izráelbe.

Nehémiás nagy műve az volt, hogy újra megismertette a néppel a törvényt. Újra a nép életének központjába helyezi Isten Igéjét. Nehémiás összegyűjti a népet és felolvasztatja a törvényt. A papok és a lévíták napokon keresztül olvasták és magyarázták a törvényt, és ennek következtében a nép rádöbbsent arra, hogy bűnben él. Nagyon fontos felismerés volt ez, amikor rádöbbsentek arra, hogy amit tesznek, az bűn, mert Isten tiltja azt. Érdemes megfigyelni a sorrendet: először felolvassák a törvényt, utána pedig következik a bűnvallás. Tehát először a törvény ismerete, utána pedig, abból következően, az a felismerés, hogy helytelenül cselekedtek. Mert ha nincsen törvény, akkor nincsen bűn sem. Ha nincsenek tilalmak, előírások, amelyek megmondják, hogy mi a jó és mi a rossz, akkor nincsen vétkek sem. A Heidelbergi Káté harmadik kérdése: *Honnan ismered meg a te nyomorúságodat? – Isten törvényéből.* Jellegetes református tanításunk az, hogy a törvénynek éppen az az egyik haszna, hogy abban, mint egy tükörben, meglátom magamat, felismerem bűneimet és ekképpen a törvény Krisztushoz vezet el engem. Istentiszteleti rendtartásunkban ezt a szerepet tölti be a bibliaolvasás. Ezen a helyen úrvacsoraosztás napján általában a Tízparancsolatot – a törvényt – olvassuk, vagy pedig olyan igéket, amelyek tükörként figyelmeztetnek bűneinkre, hogy aztán ebből természetszerűleg következzen a bűnbánat és magam a bűnvallás.

A mi modern világunkban egy fordított folyamatnak vagyunk a tanúi: az ember tagadja a törvényt, mert akkor – úgy véli – a bűn is eltűnik. Ha nincsen törvény, akkor bűn sincsen. Az embert nyomasztja a bűn (mert azért van lelkiismerete!), de úgy akar megszabadulni tőle, hogy tagadja azt. A mai ember azt mondja, hogy a törvény nem érvé-

nyes, idejétmúlt csökevény, a maradiság kifejezője – és így akar megszabadulni a bűn terhétől. Innen a modern társadalom erkölcsi hanyatlása. Az a mai felfogás, hogy az adócsalás és a piroson való átmenés bűn, mert van ellene paragrafus – de az önzés, a gyűlölet, a paráznaság, a fajtalanság, a hitetlenség már nem bűn, mert nincsen törvény, amely tiltaná azt.

Ez az egyik legnagyobb csapda, amibe belesétálhat az ember, hogy a bűnöktől úgy próbál szabadulni, hogy kétségbe vonja a törvény illetékességét, s ennek következményeképpen érvényteleníti azokat. József Attilának van egy nagyon mély verse, a *Bukj föl az árból* című. Ebben a mélységesen Isten fele kíváncsozó ember gondolatait fogalmazza meg és tapint rá a lényegre:

*És verje bosszúd vagy kegyed
belém: a büntelenség vétek!
Hisz hogy ily ártatlan legyek,
az a pokolnál jobban éget.*

„A büntelenség vétek” – a költő nagyon mélyen ráérez arra, hogy az a legnagyobb bűn, amikor az ember azt állítja, hogy nincsen bűn. Ennek a következménye: az ilyen ártatlanság, az ilyen áron megszerzett ártatlanság „a pokolnál jobban éget” Ez valóban a pokol, a kárhozat kezdete, amikor tagadom a bűnt; amikor nem Istennel akarok megszabadulni és megtisztulni a bűneimtől, hanem semmisnek nyilvánítom azokat.

II.

Ezsdrás könyve elmond még valamit: „Az Izráel utódai közül valók elkülönültek minden idegentől, azután előállva vallást tettek vétkeikről.” Elkülönültek a pogányoktól, azoktól, akik nem Istennél keresték a feloldozást és vallást tettek bűneikről. Ezzel kapcsolatban tudnunk kell, hogy az a héber szó (קָדַשׁ), amit mi így fordítunk, hogy *vallást tenni*, egy olyan szóból ered, aminek a nagyon gazdag jelentésében az is benne van, hogy eldobni, kidobni, ledobni, elhajítani. A bűnbánó nép azzal a lélekkel állt meg Isten előtt, hogy Uram, mi látjuk és ismerjük, belátjuk és beismerjük bűneinket, de szakítani is akarunk velük. El akarjuk dobni azokat magunktól. Megtagadjuk őket! Mert nem elég felismerni és beismerni a bűnt, hanem azzal az elhatározással kell Isten elé mennem, hogy meg is akarom tagadni a bűneimet, hátat akarok fordítani nekik és Isten segítségével meg akarok szabadulni tőlük. Mert értéktelen, de legalábbis kétes értékű az a bűnbánat, ami nem akar szakítani a bűnnel, hanem csak bocsánatot, feloldozást akar nyerni alóla.

III.

A második, az újszövetségi igével kapcsolatban el kell mondanom azt, hogy liturgiánkban a bűnvalló imádság nem önmagában áll, hanem közvetlenül utána elhangzik a feloldozás: „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16) A liturgiás könyvben is így áll: „bűnvalló imádság és feloldozás.” Mert ha az első, a bűnvallás és a bűnök megismerése megtörténik bennem, ha azzal az alázattal járulok Isten elé, hogy Uram, én szabadulni akarok ezektől, kérlek, legyél segítségemre, akkor erre Isten azzal válaszol, hogy feloldoz engem, megbocsátja bűneimet.

A Jézussal együtt megfeszített egyik lator története a bűnbocsánat, a feloldozás mélységére, gazdagságára, emberileg sejtethetetlen dimenzióira hívja fel figyelmünket. Az a döbbenetes ebben a történetben, hogy a Jézus Krisztussal együtt megfeszített egyik gonosztevő, egy bűnöző, egy hétpróbás gazember, aki maga is beismeri, hogy azért van itt, mert ezt érdemli – ez az ember, miután élete utolsó órájában-óráiban bűnbánattal és hitel fordul Jézus Krisztushoz: üdvözül. Nem csak az üdvösség ígértét kapja, hanem szinte kézzel fogható közelségbe kerül számára az üdvösség. A lator azt kéri: Úr Jézus, amikor majd eljössz az országodba, majd akkor, az idők végezetekor, emlékezzél meg rólam. Jézusnak pedig az a válasza, hogy ma, ezen a napon „velem leszel a paradicsomban” Az egész Szentírásban talán ezen a helyen a legkézzelfoghatóbb az üdvösség ígérete, bizonyossága: „*még ma velem leszel a paradicsomban*” Csodálatosan szép üzenete ez Isten Igéjének: aki bűnbánattal fordul hozzá, aki Jézus Krisztustól kéri a bűnbocsánatot, az üdvösséget, az életet, az még akkor is megkaphatja, ha egy teljes bűnben eltöltött élet után, élete „utolsó tíz méterén” hozzá fordul.

A keresztyén ember üdvbizonyosságának egy másik nagyon szép megfogalmazása olvasható Bocskai István végrendeletében: „*Mint...gyarlóság alá vetett ember...a bűnnek terhe alá vettettnek vallom és ismerem magamat lenni; de erős és bizonyos hitem minden én bűneimnek bocsánatja felől oly vagyok, az én idvezítő Krisztusomnak érdeméért, hogy ha mind e széles világnak bűneit, és annak számlálhatatlan voltát egyedül cselekedtem volna is, és terhe rajtam volna, az én Idvezítő Krisztusomnak minden hívékért...a keresztfán kiontott csak egy csepp vére is azoknál nagyobb...lévén, én rólam azt elmosta, Szent Atyjánál nékem azzal kegyelmet és engesztelést szerzett.*” Isten bűnbocsátó kegyelmének szép megfogalmazása: ha a világ minden bűnét én egyedül követtem volna el, akkor is Jézus Krisztusnak a keresztfán kiontott egyetlen csepp vére bőségesen elegendő, hogy ezt a tengernyi bünt lemossa rólam.

A latornak a szavaira visszatérve, azok még egy nagyon fontos dologra tanítanak minket. Arra tudniillik, hogy ő nem csak beismeri a bűneit, nem csak megállapítja, hogy ez van (ez sem semmi!) – de beismeri azt is, hogy rajta egyedül az isteni kegyelem segíthet. Isten kegyelme nélkül a kárhozat csődjébe rohan az életem. Ennek a beismerésnek is ott kell lennie a bűnbánatomban: én nem segíthetek magamon. A törvényt ismerhetem, törekedhetek annak betartására, de még mindig a kárhozat útján vagyok. Ha Jézus Krisztus nem segít rajtam, elvesztem. Ha Jézus Krisztusban nem találok üdvösségre, ha nem tőle kérem a mentséget, akkor csak pótszerek és pótmegoldások jöhetnek: akár az, hogy letagadom a bűneimet, akár az, hogy megpróbálom elfelejteni azokat és elzsibbasztani lelkiismeretemet a pohárhoz vagy valami máshoz nyúlva, akár pedig szembenézek azzal, hogy ennek az életnek így nincsen többé értelme és végét szakítom. Ám az, amit Isten Jézus Krisztusban felkínál nekünk, az sokkal több ennél: ha hiszel bennem, ha bűneidet megbánva, segítséget tőlem kérve Jézus Krisztuson keresztül hozzáam fordulsz, akkor halld meg az ígéretet: ma velem leszel a paradicsomban. Ámen.

A Genezáret partján

Lelkigondozás lelkipásztoroknak

Jerry Bridges

Istenfélő élet

Isten jellemének felöltése (I.)

„Öltetek tehát magatokra – mint Isten választottai, szentjei és szeretetei – a könyörületes szívet, jószágot, alázatot, szelídséget, türelmet.” Kol 3,12

Az istenfélelem két különálló, de egymást kiegészítő jellemvonásból áll, és annak, aki gyakorolni akarja magát a kegyességben, egyforma buzgalommal kell törekednie mindkettőre. Az első vonás az Isten-központúság, amit Isten iránti odaadásnak mondunk; a második az Isten-képűség, amit keresztyén jellemnek nevezünk. A keresztyén jellem az Isten iránti odaadás által alakul ki, és a gyakorlatban igazolja ennek az odaadásnak őszinteségét és valódi tartalmát.

Kifejezhetjük hódolatunkat Isten előtt, felemelhetjük szívünket imádatban feléje, de Isten iránti odaadásunk valódiságát az mutatja meg, ha őszinték vagyunk, és minden erőnkkel arra törekszünk, hogy hozzá hasonlóak legyünk. Pál nemcsak megismerni akarta Krisztust, hanem olyan is akart lenni, mint ő, és minden erejét megfeszítve törekedett erre a célra.

A kegyesség gyakorlatának tanulmányozása során eddig az odaadásra, az Isten-központúságra összpontosítottuk figyelmünket. Most az Isten-képűségről fogunk inkább beszélni – az Isten szerinti jellem kialakulásáról. Melyek az istenfélő ember megkülönböztető jellemvonásai? A legjobb azokkal a tulajdonságokkal kezdeni, amelyeket Pál a Lélek gyümölcseinek hív a Gal 5,22–23-ban. Nyilvánvalóan tűnik azonban, hogy Pál nem akarta csak az itt felsoroltakra korlátozni a Lélek gyümölcseinek jellemzését. Minden más olyan vonás, amelyet a Szentírás a hívőhöz méltóként nevez meg, szintén a Lélek gyümölcse, hiszen ezek is csak a Lélek szívünkben végzett munkájának eredményeképpen jelentkeznek. Így tehát a Gal 5-ben felsorolt tulajdonságokhoz – szeretet, öröm, béke, türelem, kedvesség, jószág, hűség, gyöngédség és önuralom – hozzátehetünk ilyen vonásokat, mint a szentség, alázat, együttérzés, béketűrés, meglegedés, hála, megfontoltság, őszinteség és kitartás.

Lenyűgöző a jellemvonásoknak ez a listája, és első reakciónk – ha reálisan gondolkodunk – valószínűleg ez lesz: „Képtelen vagyok mindezt elérni.” Ez nyilvánvalóan igaz lenne, ha saját erőnkre kellene hagyatkoznunk. De ezek a Lélek vonásai, az Ő bennünk végzett munkájának eredménye. Mindez nem azt jelenti, hogy nekünk nincs felelősségünk a keresztyén jellem kialakulásában, hanem inkább, hogy ennek a felelősségünknek az ő irányítása alatt és az ő segítségével kell eleget tennünk. Ez az isteni dimenzió teszi lehetségessé a keresztyén jellem kialakulását, és *egyedül* csak ez az isteni dimenzió biztosítja, hogy ne szenvedjünk kudarcot és vereséget az istenfélő jellem vonásai megélésére történő igyekezetünkben.

A következő fejezetekben a kegyesség egyes jellemzőit külön-külön is megvizsgáljuk. Vannak azonban olyan alapelvek, amelyek az istenfélő jellem minden egyes megnyilvánulására vonatkoznak.

A helyes indíték

Az első ilyen alapelv így hangzik: *Az Isten iránti odaadó szeretet az Istenniek tetsző cselekedetek egyetlen elfogadható indítéka.* Ez az odaadás többféleképpen fejeződik ki. Lehet bennünk őszinte vágy arra, hogy Isten tetszésére éljünk, vagy őt megdicsőítsük. Bizonyos dolgot megteszünk, vagy tartózkodunk tőle azért, mert szeretjük Istent, vagy mert érezzük, hogy méltó engedelmisségünkre. Akármilyen formában valósul is meg motivációnk, ha középpontjában Isten áll, akkor Isten iránti odaadásunk a forrása, és ő ezt elfogadja.

Sajnos, indítékaink legtöbbször énközpontúak. Szeretnénk mások előtt tekintélyünket megővni, vagy biztonságot kívánunk magunknak. Még az is lehetséges, hogy azért próbálunk erkölcsös és tiszta életet élni, mert ezt nevelték belénk gyermekkorunktól fogva. De ez az indíték nem Istenhez kapcsolódik, és ezért számára nem elfogadható.

Amikor Potifár felesége megpróbálta Józsefet elcsábítani, akkor József nem ilyen alapon utasította el, hogy: „Ha ezt tenném, és a gazdám rájönne, biztosan leütné a fejem”. Nem! Hanem ezt mondta: „Hogyan követhetném el ezt a nagy gonoszszágot, vétkezve az Isten ellen?” (1Móz 39,9) Erkölcsös életének indítéka Isten volt, és ezért fogadhatta el őt Isten.

Emlékszem, hogy egyszer megkíséreltem annak a lehetősége, hogy egy kétes üzleti ügybe bonyolódjak. Ilyenkor általában megpróbálja az ember észérvekkel megindokolni a számára kedvező megoldást. Ahogy átgondoltam a dolgot, arra a döntésre jutottam, jobb, ha nem teszem; lehet, hogy Isten megbüntet érte. Mikor a megfelelő indítékok hiányoznak, nyilván jobb, ha az Isten fegyelmező büntetésétől való félelem visszatart a bűntől, mintha elkövetnénk. Azonban ez nem magasrendű indíték. Ebben az esetben a Szentlélek segítségemre jött, és ezt gondoltam magamban: nyilvánvalóan a büntetéstől való félelem nem valami magasrendű indíték; igazából azért nem kellene ezt tennem, mert Isten méltó arra, hogy magatartásommal is megtiszteljem őt. A Szentlélek segített felismernem kezdeti indítékom önző voltát, és a helyes irányba, Isten felé fordított.

Amikor Isten megparancsolta Ábrahámnak, hogy áldozza fel Izsákot, erősen próbára tette indítékait. Amikor a végzetes késszúrás előtt visszafogta Ábrahám kezét, Isten ezt mondta: „Most már tudom, hogy istenfélő vagy, és nem tagadtad meg tőlem a fiadat, a te egyetlenedet.” (1Móz 22,12) Ábrahámot istenfélelme indította arra, hogy az engedelmisségnek ezt a végletes és kiemelkedő cselekedetét véghezvigye. Ábrahám engedelmisségét általában hitével kapcsoljuk össze. Hit által volt képes Ábrahám arra, hogy feláldozza Izsákot, de istenfélelme indította erre. És ezt az Istenre irányuló indítékot látta meg, fogadta el és állította példának Isten.

Ha tanulmányozzuk az Újszövetséget, újra meg újra látjuk, mekkora hangsúlyt kap ez az Istenre irányuló indíték. Jézus azt tanította, hogy a teljes Törvény és a próféták alappillére a két parancsolat: az Isten és a felebarát iránti szeretet igénye (Mt 22,37–40). Nem pusztán annyit tanított, hogy a szeretetnek ez a két parancsolata magában foglalja a többi részletparancsolatot, hanem sokkal inkább azt, hogy minden más parancsolat betöltése attól függ, vajon a szeretet-e az alapvető indítékunk. A következményektől való félelem visszatartja attól, hogy nyílt gyilkosságot vagy házasságtörést kövessünk el, de csak a szeretet tarthat vissza attól, hogy ne tegyük meg ugyanezeket a szívünkben sem.

Az 1Kor 10,31-ben Pál azt mondja, hogy még az evés és az ivás is Isten dicsőségére történjék. Ahogy valaki megjegyezte, nincs közönségesebb, mindennaposabb tevékeny-

ség az evésnél-ivásnál, és még ennek indítékai mögött is Istennek kell állnia. A rabszol-
gáknak meghagyták, hogy földi gazdáiknak „az Urat félve” szolgáljanak (Kol 3,22).
Mindannyiunknak engedelmeskednünk kell a földi hatóságoknak „az Úrért” (1Pt 2,13),
és személyes kapcsolatainkban egymásnak „Krisztus félelmében” engedelmeskedjünk
(Ef 5,21). Minden cselekedetünket, ha Istennek akarunk tetszeni, az Isten iránti odaadó
szeretet érzésével kell tennünk ahhoz, hogy azok Isten előtt elfogadhatóak legyenek.

Az erő forrása

A kegyes jellemre vonatkozó második alapelv ez: *A kegyes élethez szükséges erő és
képességek a föltámadt Krisztustól származnak.* Pál szolgálatával kapcsolatban ezt
mondta: „A mi alkalmasságunk az Istentől van” (2Kor 3,5), és „ezért fáradozom én is, és
küzdök az ő ereje által, amely hatalmasan működik énbennem” (Kol 1,29). Beszélte arról,
hogy képes bármilyen körülmények között elégedett lenni: „Mindenre van erőm abban,
aki megerősít engem” (Fil 4,13).

Nagyon valószínű, hogy Isten, amikor elhívta és felkészítette Pált hatalmas feladatá-
ra, kiemelkedően nemes tulajdonságokkal és szilárd jellemmel ruházta fel őt; ennek elle-
nére lelkierőjét és eredményeit Pál mindig az Úr erejének tulajdonítja. Egyszer hallot-
tam, amint valaki ezt mondta: „Amikor valamit rosszul teszek, magamat kell hibáztat-
nom érte, de ha valamit jól sikerül véghezvinnem, akkor az Isten érdeme” Ez az illető
ugyan panasznak szánta kijelentését, mégis teljesen igaza volt. Nyilvánvaló, hogy nem
Istent kell hibáztatnunk bűneinkért, de csak ő adhat lelkünknek erőt arra, hogy kegyes
életet éljünk.

Ahogy az istenfélelemhez szükséges erő *forrása* Krisztus, úgy az eszköz arra, hogy
ezt az erőt megtapasztaljuk, a vele való kapcsolatunkban rejlik. Ez a lényege Jézus taní-
tásának a szőlőtő és a szőlővessző példázatában a Jn 15-ben. Csak a benne maradás, a
benné való élet termi meg a kegyes jellem gyümölcsét.¹ A Krisztusban „maradni” és
benné „lakni” legjobb magyarázatát a 19. századi svájci teológusnál, Frederic Louis
Godel-nél találtam: „Maradjatok énbennem – ez folyamatos cselekvést fejez ki, amely-
ben a hívő félreletes mindent, ami saját, bölcsességéből, erejéből, érdeméből eredhet, és
mindent Krisztusból merít.”²

Pál ezt a kapcsolatot így fejezi ki: „Krisztusban élni.” A Kol 2,6–7-ben ezt mondja:
„Mivel tehát már elfogadtátok Krisztus Jézust, az Urat, éljétek is őbenne. Gyökerezetek
meg és épüljétek fel őbenne, erősödjétek meg a hit által, amint tanultátok, és hálaadásot-
tok legyen egyre bőségesebb.” A szöveg környezete arról szól, hogy a keresztyén élet-
hez szükséges bölcsesség és erő Krisztusban található, és nem az emberek által alkotott
filozófiákban és erkölcsi rendszerekben (Lásd a 2–4 és a 8–10 verseket). Erről beszél
Godet. Félre kell tennünk minden – a saját bölcsességünkötől és jellemerőnkötől való –
függőséget, és amire csak szükségünk van, azt Krisztusból kell merítenünk a benne való
hit által. Ezt a hitet természetesen a gyakorlatban az imádságon keresztül fejleszhetjük ki.
A Zsolt 119,33–37 jó példa az ilyen, Istentől való függőségben elmondott imádságra.

Ezt a kapcsolatot az is ápolja, amikor Krisztus dicsőségét szemléljük az Igében. A
2Kor 3,18-ban Pál azt mondja, hogy miközben az Úr dicsőségét szemléljük, egyre job-
ban az ő képére formálódunk. Az Úr dicsőségét szemlélni Igéjében sokkal több, mint

¹ Ebben a részben elsősorban az istenfélő jellem és magatartás gyümölcseről van szó (Jn 15,1–6). Amikor
Jézus és Pál az evangelizálás gyümölcseről beszél, aratást vagy begyűjtést mond a gyümölcstermés helyett (Jn
4,36; Róm 1,13). Nyilvánvalóan Jézus a gyümölcs szót a Mt 7,15–23-ban elsősorban a jellemre és a viselke-
désre vonatkoztatja.

² Frederic Louis Godel, *Commentary of John's Gospel* (János evangéliumának kommentára). Grand
Rapids, Mich.: Kregel Publications 1978. 855.

emberségét megfigyelni az evangéliumokban. Az ő jellemét, tulajdonságait, akaratát kell felismernünk a Szentírás minden egyes lapján. És ahogy figyeljük őt, amint kapcsolatban maradunk vele az Igén keresztül, egyre inkább hozzá hasonlókká válunk; a Szentlélek egyre inkább képessé tesz arra, hogy fokozatosan megnyilvánuljanak bennünk az istenfélő élet vonásai.

Így tehát a Krisztussal való kapcsolatunk – amely abban fejeződik ki, hogy szemléljük őt az Igében, és az imádság által tőle függünk – teszi lehetővé számunkra, hogy belőle merítsük a kegyes élethez szükséges erőt. A keresztyén nem olyan, mint egy autó, amely beépített erőforrással rendelkezik; sokkal inkább hasonlít egy villanymotorhoz, amelyet rá kell csatlakoztatni az energiahálózatra. A mi energiaforrásunk a föltámadt Krisztus, és akkor maradunk vele összeköttetésben, ha szemléljük Őt Igéjében, és tőle függünk imádságainkban.

Felelősség és függőség

Az istenfélő jellemmel kapcsolatos harmadik alapelv ez: *Bár a kegyes jellemhez szükséges erőt Isten adja, a miénk a felelősség azért, hogy ezt kifejlesszük és gyakoroljuk.* Számunkra ez tűnik az egyik legnehezebben érthető és kivihető alapelvnek. Egyik nap átérezzük személyes felelősségünk jelentőségét és megpróbálunk istenfélelemben élni – a saját akaratunk erejéből. A következő nap rájövünk, mennyire hiábavaló saját magunkban bízni, és ezért mindent Krisztusra hárítunk át, letagadva felelősségünket, amelyet az Ige megmutatott számunkra. Meg kell tanulnunk, hogy a Biblia egyenlő mértékben hangsúlyozza a teljes felelősséget és a teljes függőséget a keresztyén élet minden vonatkozásában.

Egyszer olvastam egy megállapítást, mely szerint a hívő semmit sem tehet azért, hogy a Lélek gyümölcseit megteremje az életében; ez mind a Szentlélek munkája. Mivel úgy éreztem, hogy ez az állítás nem fejezi ki az Igében tapasztalható egyensúlyt, elővettem bibliai szókönyvemet, és megnéztem néhány igeszakaszt, amelyek a Léleknek a Gal 5-ben felsorolt kilenc gyümölcseire vonatkoznak. Minden egyes vonáshoz találtam egy vagy több olyan párhuzamos ígét, amely gyakorlati alkalmazásukat parancsolja meg. Parancsunk van a szeretetre, az örvendezésre, arra, hogy békességben éljünk egymással és így tovább. Ezek a felszólítások kétségkívül utalnak a mi személyes felelősségünkre.

Mint láttuk, Timóteus felelős volt azért, hogy gyakorolja magát az istenfélelemben: törekednie kellett a kegyességre. Amikor Pál leírja, hogy ő hogyan törekszik az Isten szerinti életre, ilyen élénk kifejezéseket használ, mint „igyekezni”, „nekifeszülni”³ (Fil 3,12–14). Ezek a szavak tükrözik igyekezetének intenzitását, és erőteljesen szemléltetik, mennyire tudatában volt személyes felelősségének.

A megoldás – arra a látszólagos ellentmondásra, hogy minden felelősség a miénk, ugyanakkor teljesen Istentől kell függünk – a Fil 2,12–13-ban található: „Ezért tehát szerettem, ahogyan mindenkor engedelmeskedtetek, nem csupán jelenlétemben, hanem sokkal inkább most, távollétemben is, félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert az Isten az, aki munkálja bennetek az akarást és a cselekvést is az ő tetszésének megfelelően.” (A „munkálja” szó a Károli fordításban szerepel.)

Ezt a szakaszt kommentálva Jac J. Müller professzor így ír: „A hívőnek öntevékenynek kell lennie, aktívan követve Isten akaratát, hogy lelki élete fejlődhessék, ismerje fel a keresztyén élet erényeit, és az üdvösség váljék személyes valósággá az életében.”³ Ha

³ Jac J. Müller, „*The Epistles of Paul to the Philippians and to Philemon*”, (Pál apostol levele a filippiekhez és Filemonhoz), *The New International Commentary on the New Testament* (Az Újszövetség új nemzetközi kommentára). Grand Rapids, Mich.: Eerdmans 1978. 91.

ennél a pontnál megállnánk, úgy tünne, mintha minden a mi erőfeszítésünkön múlna, és teljesen magunkra, jellemünk és akaratunk erejére kellene hagyatkoznunk. De Pál nem áll meg itt. Ezt mondja: „Isten munkálkodik bennetek” A lelkierő, amely képessé tesz arra, hogy a keresztyén jellem gyümölcsei bennünk megteremjenek, Istentől ered, aki munkálja bennünk az akarást és a cselekvést.

A 19. századi holland református lelkipásztor, W. Bethune így fogalmaz: *Miközben tehát az isteni kegyelem által növekedünk a keresztyén életben, a mi kötelességünk, hogy növekedjünk a kegyelemben.* Emellett a kegyelem természetéből adódik, hogy bár Istentől származó erő, mégis nekünk élnünk kell vele. A kegyelem nem új képességeket alakít ki, hanem erősíti meglévő képességeinket... így tehát a Lélek gyümölcsei a megújult ember tulajdonságai és cselekedetei, amelyek nem a személy közreműködése nélkül, hanem rajta keresztül mutatkoznak meg... Legyen mindig szemünk előtt, hogy mindenben Isten Lelkétől függünk... (de) ne felejtjük el, hogy kötelességünk „megmaradni a jó cselekedetekben”⁴

Levetni és felöltöni

Az istenfélő jellemmel kapcsolatos negyedik alapelv ez: *A kegyes jellem kialakítása egyaránt magában foglalja bizonyos jellemvonások levetkőzését és ugyanakkor mások felöltését.* Pál ezt mondja: „Vessétek le tehát a régi embert, amely a megtévesztő kívánságoktól megromlott előbbi életmódja miatt; újulatok meg lelketekben és elmétekben, öltösetek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett.” (Ef 4,22–24).

A rákövetkező versekben (4,28–5,4) Pál néhány gyakorlati példában mutatja be ezt az alapelvet. Le kell vetkőznünk a hazugságot, és fel kell öltöznünk az egyenességet, igazmondást. Le kell vetkőznünk a lopást, és fel kell öltöznünk a készséget mások segítségére, az adakozásra. A káros, romboló beszédet is le kell vetnünk, és azt másokat építő beszéddel kell helyettesítenünk. A keserűség, harag, indulat, rágalmak helyébe a kedvességnek, együttérzésnek és megbocsátásnak kell lépnie. A kétértelmű, közönséges beszéd helyett inkább adjunk hálát. Még a Gal 5-ben található felsorolás is, amelyet a Lélek gyümölcseinek nevezünk, a bűnös emberi természet rossz tulajdonságainak hosszú listájával van szembeállítva, melyeket az istenfélő embernek mind le kell vetnie.

Jézusról azt mondja az Ige, hogy szerette az igazságot és gyűlölte a gonoszságot (Zsid 1,9). És nekünk az Ő példáját kell követnünk, hiszen Pál is arra oktat bennünket, hogy „iszonyodjatok a gonosztól, ragaszkodjatok a jóhoz.” (Róm 12,9) Nyilvánvaló, hogy a test gonosz cselekedeteit a Szentlélek segítségével meg kell öldökölnünk. De ugyanakkor, szintén az ő erejével, fel kell öltöznünk az együttérzést, kedvességet, alázatot, szelídséget és a béketűrést.

Mint ahogy meg kell tanulnunk azt, amit a Szentírás a személyes felelősség és teljes függőség kettős alapelvéről tanít, itt is az igei egyensúlyra kell törekednünk a tulajdonságok levetésében és felöltésében. Egyes keresztyének arra hajlanak, hogy csak a bűnös természet jellemvonásainak levetését hangsúlyozzák. Általában nagyon erkölcsösek, de hiányoznak belőlük az olyan tulajdonságok, mint a szeretet, öröm, együttérzés. Amikor egy testvérük bűnbe esik, nem azzal próbálkoznak, hogy szelíden helyreigazítsák, hanem inkább kiközösítik a gyülekezetből. Egy bűnbánó hívő egyszer azt írta nekem, hogy gyülekezete tudja, hogyan kell az elveszett bűnösöket megmenteni, de nem tudja saját tévelygő tagjait helyreigazítani. Ez a fajta magatartás könnyen kialakul bennünk, ha a ke-

⁴ George W. Bethune, *The Fruit of the Spirit* (A Lélek gyümölcsei), 1839; rpt. Swengel, Penn.: *Reiner Publications*. 32–34.

resztyén jellemfejlődésnek csak arra az oldalára fektetjük a hangsúlyt, hogy a bűnös szokásokat le kell vetnünk.

De hasonló veszély fenyeget, ha csak a szeretet, együttérzés és a hasonló tulajdonságok vannak szemünk előtt, és elhanyagoljuk a test bűnös szokásai elleni harcot. Ma erőteljesen tért hódít az a szemlélet, hogy egymást bátorítanunk és erősíteniünk kell. Segítenünk kell abban, hogy „el tudjuk fogadni és szeretni tudjuk önmagunkat”. Kétségkívül szükséges az ilyen bátorítás Krisztus Testében, de nem szabad figyelmen kívül hagyunk, hogy e Szentírás ugyanakkora hangsúlyt fektet arra is, hogy a bűnös természet cselekedeteit öldököljük meg.

Le kell vetnünk régi természetünk vonásait, és fel kell öltöznünk az újat. Ha istenfélő emberek szeretnének lenni, nem szabad elhanyagolnunk egyik igei tényezőt sem.

D.L. Moody és a megkeményedett kereskedő

„Ma, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek szívetekeket.” (Zsid 3,7–8)

A 19. század vége felé az amerikai Chichago városában egy kereskedő kereste fel az ismert ébredési prédikátort, Dwight L. Moodyt (1837–1899). Moody igehirdetései hatalmas erővel rázták meg a lelkét, és beszélgetni szeretett volna vele. Isten Igéje mélyen megérintette a szívét, ezért meg akart térni. Mivel Moody még néhány hétig Chichagóban prédikált, a kereskedő elhalasztotta néhány nappal Krisztus melletti döntését. Azt mondta, hogy előtte még el kell intéznie néhány üzleti ügyet, mert ha előbb Krisztus-hívővé válik, akkor ezeket az üzleti ügyeket már nem bonyolíthatja le. Moody sürgette ezt a férfit, és figyelmeztette, hogy nem térhet meg akkor, amikor akar. Isten kegyelmének órája mindig ma van! Ezen kívül Istennel szembeni engedetlensége miatt annyira megkeményedhet, hogy egy napon túl már késő lesz számára. A kereskedő azonban nem hagyta magát meggyőzni, megígérte, hogy még a hétvégén visszatér, és elutazott. De nem jött többé vissza. Telt-múlt az idő. Egyik nap Moody ismét találkozott ezzel a kereskedővel, és azonnal rákérdezett a megtérésre. A kereskedő azonban megkeményedett. Nem érdekelték többé az örökkévalóság dolgai, és kitért a Moody által feltett kérdések elől. Az evangélista szomorúan engedte elmenni ezt az embert, anélkül, hogy az megtért volna Krisztushoz. Túlságosan késő volt számára, megkeményedett, és elszalasztotta a kegyelem óráját.

Döbbenetes, hogy ennyire meg tudnak keményedni az emberek Istennel szemben, amikor Ő hívja őket. Isten mindig tud hívogatni bennünket az örök üdvösségre, a bűnösök azonban nem tudnak minden időben megtérni, amikor és ahogyan csak akarnak. Csak akkor tudnak Krisztushoz jönni, ha a Szent Lélek munkálkodik a szívükben, és Isten Fiához vonja őket. Ezért mondja az ige a Zsid 3,7-ben ilyen nyomatékosan: „Azért amint a Szent Lélek mondja!” Bárcsak nyitott fülünk és érzékeny szívünk lenne, hogy meghalljuk a Szent Lélek gyengéd és halk szavát. Még tart a kegyelmi idő!

Alkalmi prédikációk

Igehirdetés FIKE istentiszteletre

Geréb Miklós
teológus

Nem a Nap lesz néked nappali világosságod

Alapige: Ézsaiás 60,19–22
Bibliailvasás: János 14,1–7

Ha a felolvasott igeszakaszt fizikában járatos vagy csillagászattal foglalkozó ember hallja, máris tiltakozhat, hiszen tudományos ismeretei szerint az itt leírt dolog abszurdum. Arról vannak fejtegetések, eszmefuttatások, hogy a Nap (mint csillag) egyszer kihűl, de az lehetetlen, hogy többé ne szálljon alá a horizonton, vagyis hogy a Föld megszűnjék forogni a Nap és saját tengelye körül.

A második érv arra, hogy megkérdőjelezzük a prófécia hitelességét, nem más, mint a párhuzam, mely közte és a Jelenések Könyvének apokalipszise között vonható. A Jelenések megértése, értelmezése komoly kihívás az egyházban tanítók és valamennyi keresztény ember számára. Valahol, a történelem folyamán elvesztítettük e könyv magyarázatának kulcsát vagy vezérfonalát. Ézsaiás szavai pedig épp egy ilyen könyvvel mutatnak hasonlóságot!

De ha már itt tartunk – és ez a harmadik érv –, kicsoda Ézsaiás? Tudjuk jól, hogy a bibliakritika ízekre szedte, háromba vagy négybe darabolta. Proto-, Deutero- és Trito-Ézsaiások szökdősnek a gondolatainkban, hát kinek higgyünk?

Racionálisan gondolkodó emberek lévén tanácsolom, hogy higgyünk annak, amit két szemünkkel látunk és amit fülünkkel hallunk! Kövessük gondolatainkban a prófécia mondatait! (Valaki felolvassa a 19. és 20. verset.)

Talán egyetértünk abban, hogy egy eljövendő időről szól a szentíró, amely egy új világekorszakot jelent. Ennek a korszaknak a legfeltűnőbb jelensége, hogy a létfontosságú fény forrásai nem az égitestek, hanem maga az Úristen. Úgy is fogalmazhatnánk: azért nem lesz észlelhető a naplemente vagy a Hold fogyása, mert az Úristen személyesen ragyogja be az életteret. A világosság Isten első földi teremtményeinek egyike, ezért meglepő, hogy a Nap és a Hold csak a negyedik napon helyeztetik az égboltra azért, hogy legyenek ott világítótestekként és világítsanak a földre. Ezt a látszólagos ellentétet oldja fel a prófécia, amikor arról beszél, hogy az a földtörténeti korszak, mely a teremtéssel kezdődik, és amelybe az ember belehelyeztetik, véget ér. A világító égitestek Isten örök világosságával szemben elmúlnak, funkciójukat veszítik.

Melyek ezek a funkciók? A Genézis Könyvéből ezt is megtudjuk: elválasztani a nappalt az éjszakától, hogy legyenek jelek és meghatározói ünnepeknek, napoknak és esztendőknak. Hogy ez mennyire igaz, annak máig legszebb példája a húsvét meghatározása. Az égitestek az időszámítást teszik lehetővé. Az új korszak hajnalán – bármilyen furcsán hangzik is – megszűnik, vagy legalábbis átértékelődik az idő fogalma.

Amíg a 19. és 20. versek bolygónkkal kapcsolatos csillagászati, fizikához kötődő kérdéseket vetettek fel, addig a 21. és 22. versben szociológiai témával találkozunk: beszélhetünk róla erkölcsi, jogi vagy politikai és demográfiai vonatkozásban. És itt meg is áll a ráció! Újra megkérdem hát: kinek higgyünk, mit higgyünk?

Jézus mondja: „higgyetek Istenben és higgyetek énbenem” Krisztus nincs közöttünk a maga testi valóságában, és ez elbizonytalaníthat; az ige és Szentlélek jelenlétét olyan könnyen kétségbe vonhatjuk! Hallottuk a lekciónkból, Jézus még beszél hozzánk, de a tanítványok már nem hisznek, már kételkednek. Miért higgyünk mi az Úristenben? Mert Ő nem ember, hogy hazudjék! De ha nekem nem hisztek – folytatja Jézus –, akkor higgyetek a cselekedetekért! A FIKE-hez fűződő emlékeim közül nem az lesz a legszébb, hogy ma itt lehettem, és veletek együtt az Úristen kijelentésén gondolkodhattam (bár ennek is nagyon örülök), hanem az, amikor a hirdetések rendjén Karesz megkérdezte: akarjátok-e, hogy megterítsük az úrasztalát, és láttam magasba emelkedni a kezeket, majd láttam még több keresztyén fiataalt élni a sákramentummal. Mi ez, kérdem, ha nem egyértelmű bizonyítéka a Szentlélek munkájának és gyümölcse Krisztus teste és vére áldozatának?!

Nálam okosabb ember lehetett, aki azt mondta, hogy kételkedem, tehát gondolkodom; gondolkodom, tehát vagyok. Csakhogy a Bibliára alkalmazva ez nem igaz. A nagy gondolkodót megalázza egy egyszerű ének egyszerű mondata: „ki kétkedőn boncolja Őt, annak választ nem ad, / de a hívő előtt az Úr megfejtí önmagát.” A keresztyén egyháztagság feltétele, hogy feltétel nélkül higgyünk Krisztusban. Nem tudunk magyarázattal szolgálni minden felvetődő kérdésre, de a mi prédikációnk, kegyességünk hiábavaló, amennyiben nem fogadjuk el igaznak és hitelesnek Krisztus bizonyágtételét és ígérétét. Senki sem mehet az Atyához Krisztus nélkül, mert csak Ő az út, az igazság és az élet, de mindenki, aki ezen az úton közeledik az Úristenhez, célba is fog érni.

Ennek tudatában áll előttünk az ószövetségi kortörténet, elképzeljük magunk előtt Júdát, amint előbb a szír–efraimita szövetség csapatai dúlják, fosztogatják, majd Assíria „védelméért” kell behódolnia a népnek. Nyugodtan olvassátok el otthon a 60. részt az elejétől! A világ minden népe Jeruzsálembe áramlik, és hozza a földkerekség legszébb kincseit. A meghódolt Jeruzsálemnek ígéri mindezt az Úristen: nem Jeruzsálem érdeméért, hanem azért, mert a teremtett világ minden ékessége ama napon meghódol a Teremtő előtt. A 60. résznek csak az első versét idézem: „kelj fel, világosodjál, mert eljött világhosszod, és az Úr dicsősége rajtad feltámad” Nemde, ezért imádkozik a 90. zsoltár írója is, amikor így szól: „láttassék meg a te műved a te szolgáládon, és a te dicsőséged azoknak fiain!”

Higgyünk azért Krisztusnak, és lássuk meg hazánk látszólagos szabadságában azt, hogy mi csak azért nem váltunk a „terrorizmus elleni harcban” ellenségé, célponná, itt csak azért nem volt vérfürdő, mert behódoltunk az Amerikai Egyesült Államoknak. Kifosztottak vagyunk, mert működik az agyelszívás: elviszik tőlünk az értelmiségieket – titeket –, mi pedig, akik itt maradunk, pop corn-t majszolgatva elnézzük nekik, sőt valamennyi nyugati árucikk felvásárló piacát biztosítjuk. Ha ez a prófécia szólt Júdához, akkor lássuk meg, szól hozzánk is! Elmondja, hogy az új földtörténeti korban azért lesznek igazak az emberek, mert nem lesz módjuk a sötétség, az éj leple alatt véghezvinni gonoszságaikat. A színről-színre látás korszaka lesz az, amiről Pál is beszél az 1Kor 13-ban, amikor az emberiség újra betölti azt a szerepét, feladatát, melyet a teremtéskor Isten számára kijelölt. Büszkeség lesz az Úristennek kimondani, hogy „plántálásom vesszőszála, kezem munkája vagytok!”

Erről olvassuk a Heidelbergi Kátéban is: azért teremtette Isten az embert, „hogy Őt igazán megismerje, szívből szeresse, örök üdvösségben vele éljen, Őt dicsérje és magasztalja!” Hiszem, és hinnünk kell, hogy a magyar nép kiheveri a legszörnyűbb csapásokat, még Trianont is, de csak Isten országa polgáiraiként. Isten országában ugyanis minden nemzet megszűnik: így lesz a legkisebb ezerré, a legkevesebb hatalmas néppé. Nem lesz gyász, sem halál, sem fájdalom, mert az elsők elmúltak.

A tény, hogy az Úr idején, hamar megteszi a leírtakat, felveti a kérdést: mi tegyünk mi addig? Hiszem, hogy Krisztusnak hit által tagja, s így az Ő kenetének részese vagyok azért, hogy az Ő nevét valljam, magamat neki élő hálaáldozatul adjam, az életben a bűn és Sátán ellen szabad lelkiismerettel viaskodjam, ez élet után pedig Krisztussal minden teremtményen uralkodjam.

Hiszem Augusztinusszal együtt, hogy Krisztus megtörtetett teste és vére által megszabadultam a bűntől és a Sátán minden hatalmából, ezért tudok nem vétkezni, tudok világosságban járni.

Hiszem, hogy az örömnép már e jelenvaló életben elkezdődött.

Hiszem, hogy az istentisztelet ennek az örömnepnek együttes megvallását biztosító alkalom, ezért nem lehet kárhozatos bálványimádás neked és nekem Úrnapján a templomban ünnepelni, mert ebből az ünnepből tudok erőt meríteni az előttem álló hét nap küzdelmeire.

Hiszem, hogy amennyiben szándékosan mégiscsak véttem Isten és felebarátom ellen, az én bűnöm elesik, elhull a szívbeli bűnvallásomra felelő isteni feloldozáskor még a liturgia elején.

Mi nem a honfoglaló őseinktől származtatjuk a nemességet, nem is Bethlen Gábor adománylevele tesz minket kiváltságosakká, hanem Krisztus által maga az Úristen. Miért?

1. Hogy nevét valljuk.
 2. Magunkat néki élő hálaáldozatul adjuk.
 3. Egész életünkben a bűn és a Sátán ellen szabad akarattal viaskodjunk.
 4. Majdan az örökkévalóságban Krisztussal minden teremtményen uralkodjunk. Isten minket úgy segítse!
- Ámen.

Rádióprédikáció

Orbán Levente

Kolozsvár-Alsóváros

Az áldás

Alapige: Zsoltárok 20

A beszéd a szívből jön, és ha nem, akkor érvénytelen. Idézhetném az egyik közismert kínai közmondást is, ami így szól: *Ami vagy, az hangosabban beszél, mint amit mondasz!* Éppen ezért, ha Istentől megkaptuk a beszéd ajándékát – mivelhogy szükségünk van a szavakban rejtő biztatásra és szeretetre –, akkor használjuk azt a jóra. Jót mondani áldást is jelenthet!

Az Ószövetségben az áldás szava annyit jelent, hogy *jót mondani*. Megerősíteni a jót a másikban! Megerősíteni jellemét, kezdeményezését, hogy véghez tudja vinni azt, amit célként tűzött ki maga elé. Bátorítani, hogy idő előtt ne fáradjon bele munkájába. Mindannyian emlékszünk olyan szavakra, amelyek mintha erőt sugároztak volna belénk, azok hallatán bátrabbak lettünk és erősek lelkileg.

Az ilyen szavak Istentől származnak! Tőle jön a valódi áldás, az Ő jelenlétében változik át a mi csüggedésünk. Ezért kell vigyáznunk, hogy ne Lélek nélkül, csak hiábavalóan emlegessük nevét. Hiszen nevében jön az áldás, mely „garantálja”, hogy a dolgok

sikerülnek, a földek teremnek és még a földi élet tényezői is javunkra lesznek. Isten áldása ígéreteiben is kifejeződik, melyekkel biztat és reményre kelt, hogy a jövőendő is az Ő kezében van és így mindent jóra fordít.

A mi emberi „áldásunk” is olyan, mintha önmagunkkal „állnánk oda” a másik mellé, hogy ne érezze magát egyedül és ne legyen semmi felől kétsége és ne bizonytalankodjék. Éppen ezért sok szülő, ismerve az áldás bátorító erejét, úgy bocsátja útjára gyermekét, hogy megáldja. Ezáltal két dolgot erősít benne: egyfelől bátorságot ad, másfelől mércét, mert gyermekének akkor úgy kell viselkednie egész nap, mint akin áldás van.

Minden keresztyén ember Isten áldásának fényében a tiszta alázatosság és szelídség mértéke szerint kell viszonyuljon felebarátaihoz, megőrizve az ajándék örömét. Így leszünk olyanokká, mint ahogy Tóth Árpád is szeretné:

Új szívünk nőjön, égi,
Szelíd szív, ne a régi,
Ne tudjon kint meg lázat,
Ne érje több gyalázat.

Dühöt, bosszút ne értsen,
Ne gyűlöljön, ne sértsen,
Szeressen, csak szeressen,
Forrón, ezerszeresen.

Ámen.

Keresztelési igehirdetés

Szűcs Zoltán
Magyarcsakoly

Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön

Alapige: Máté 28,18–20

Kedves szülők, keresztszülők! Azért jelentetek meg most itt Isten hajlékában, hogy ezt a drága gyermeket bemutatásotok az Úrnak. Már az Ószövetség könyveiből tudunk arról, hogy a születendő gyermeket nyolc napos korában fölvitték szülei a templomba és bemutatták az Úrnak. Úgy kell erre az ószövetségi tette nézünk, mint amelyet Isten *rendelt* a nép számára. De úgy is, mint akik megjelentek az Isten szent színe előtt, hogy *hálaadással* dicsérjék az ég és föld Urát. Amikor a tisztulás napjai elmúltak – olvassuk az Újszövetség első lapjain –, akkor Mária és József is fölmentek Jeruzsálembe, azért, hogy a megszületett drága gyermeket, Jézust Istennek bemutatásuk. Isten igényt tart a megszületett gyermekekre, ezért is várja nagy szeretettel. De nem csak Isten, hanem a mi kis faluközösségünk is igényt tart e parányi új életre. Általa szaporodik kihalófélben lévő magyarságunk, és egyben növekedik a mi Református Anyaszentegyházunk is.

Azt olvassuk a felolvasott Igében: „*Nékem adatott minden hatalom...*” A töviskoronás Mester az, aki győzött a bűn és a halál erőin. Ő adta ki a keresztség parancsát. E parancs kihirdetésével, kiadásával a Szeretet Királya kezdi el az ő uralkodását. Olyan szeretett Király ő, aki igényt tart a maga seregére, tanítványi közösségére. A Főpapi imájában is így könyörög értük: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket e világból, hanem hogy

őrizd meg őket a gonosztól.” (Jn 17,15) Azt mondja továbbá: hogy én őérettük odaszentelem magamat, hogy ők is megszentelteké legyenek (17,19). Láthatjuk az ő féltő szeretetét szeretett tanítványaiért. Ez a féltő szeretete máig tart. Ő a mai tanítványokért is imádkozik. Imádkozik e parányi tanítványért is. Ti szülők, keresztszülők, vajon imádkoztatok-e azért, hogy e parányi élet egészségben jöjjön erre a világra? Ti nagyszülők, imádságaitokban hordoztatok-e az édesanyának és gyermekének életét? Krisztus imádkozó és rólátok is gondoskodó szeretete formálja át a ti egész életeteket! Krisztus az ő Atyjával szemben is alázatos, mert ő egy neki adott hatalomról beszél. Nem kérkedik a maga hatalmával. Erejét, hatalmát Istennek rendeli alá. De mégis azt kell mondanunk, hogy ez az „adatott” hatalom valóságos és nem elvont hatalom. Mert Isten olyan nevet adományozott néki, amely minden névnél nagyobb, hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon, mennyieiké, földieké és föld alatt valóké (Fil 9,10). A keresztség mögött tehát ez a hatalom áll. Ez a hatalom az, amellyel most ebben az órában a keresztség szentségét kiszolgáltadjuk.

Ez a hatalom *mennyen és földön* adatott számára. Nem mindegy az, hogy kié a hatalom mennyen és földön. Azt mondja a zsoltáros: „Az Úré a föld!” (Zsolt 24,1) A gonosz hatalmak azt akarják elhíttetni a világgal, hogy a föld már nem is az Úré, már csak a menny birodalma az övé. A keresztség parancsában Krisztus ismét megbizonyítja számunkra azt, hogy az Úré a föld is. Krisztus keresztségének áldozata és a nyitott sír fénye ragyogja be már az egész világot. De ezt a csodálatos fényt csupán a hit szeme látja. Az övé az a külső világ is, ahonnan most ezt a parányi drága gyermeket idehoztátok, de az övé az is, ahová majd eljuthat – az ő birodalmába –, a menny birodalmába. Ez a hitbeli látás azt jelenti, hogy ez a gyermek nem egy gazdátlan világban növekedhet fel, hanem Isten csodálatos világában, Krisztus oltalma alatt. Oly sokszor mondjuk mi is Vörösmartyval, hogy: „A vak csillag, ez a nyomorult föld, hadd forogjon keserű levében.” De ha most érezzük Krisztus hatalmát a mi életünkben is, akkor hiszem, hogy a fenti keserű szemléletet fölváltja az Isten gondviselésében elrejtett ember szemlélete. Amikor ez a parányi élet annyira cseperedik, akkor hozzátok tudtára mindezeket a felismeréseket, azért, hogy majdan ő maga tegyen erről „a menny és föld Uráról” bizonyosságot.

Krisztus itt kijelenti azt is, hogy néki „adatott” a hatalom mennyen is. Igen, hiszen Ő békítette ki egyszeri és tökéletes áldozatával a mennyet és a földet, a megbántott Atyát és a tékozló fiaikat. Ennek a békekötésnek beszédes jele a keresztség, melyet most kiszolgáltadjunk, mint a kegyelem és a bűnbocsánat jelét. Ilyen éltető reménységben nevelhetitek gyermeketeiket, gyermekeiteket a mennyei polgárságra. Adja Isten, hogy egykor e mennyei birodalomnak áldott polgára legyen e kisdéd is. Ámen.

Esketési igehirdetés

Mike Pál Attila
Magyarkéc

Isten a garancia

Alapige: Példabeszédek 30,18–19; Ézsaiás 43,16–19

Kedves fiatalok, ünneplő család!

Ne álltassuk magunkat: az élet számtalan olyan eseményt, történést, utat produkál, ami az emberi értelem számára felfoghatatlan. A legszilárdabb és legélesebb elme sem tudja mindenre a választ, s ráadásul az élet alapvető, lényeges kérdéseiben válik az ember a leginkább tanácsalanná. S azt, hogy hova visz életünknek útja, azt emberi erővel végképp nem tudjuk megválaszolni.

A Példabeszédek könyvének írója sorait csodálkozással kezdi: sok mindent nem ért az őt körülvevő világból. S ahogy a keselyű útját az égben, a kígyónak útját a kősziklán, a hajónak nyomát a mély tengeren nem érti, éppen úgy felfoghatatlan előtte a férfiúnak útja a leányzóval.

Ezért hát elsődleges feladata a házasságra lépő embernek a rácsodálkozás. Mert a világmindenségben fellelhető számtalan titokkal együtt a házasság is misztérium: megmagyarázhatatlan. Felfoghatatlan dolog az, ahogy két egymástól különböző élet vonzalomra ébred egymás iránt, s ebből a vonzalomból kitartó ragaszkodás alakul ki. Az, hogy ez megtörténhet, csoda. Az, hogy valóban megélhetővé válik a halálig való ragaszkodás, az nem emberi erő műve. Hogy mennyire nem az, bizonyítja a rengeteg válás, ahol csupán az emberi erőre épültek a házasságok. Vagy éppenséggel a jogilag fel nem bontott, de lelkiekben igenis széthulló kapcsolatok, a megannyi társas magány, amit oly sokan élnek meg házastársuk oldalán. Mivel kell kezdeni tehát a házasságot? Csodálattal. Annak elfogadásával, hogy ez a történet, ez a folyamat meghaladja az én emberi képességemet. Ahol ez a csodálat megvan, ott van Istenre hagyatkozás is, ott az esküvői szertartás nem csupán szertartás, vagy egyáltalán nem az, hanem ámuló Isten-imádat és buzgó segítségkérés arra nézve, hogy a házasság megélhető legyen.

A házasságban, mind ahogy máshol is, az Úr az útépítő. A sas szárnyainak Ő ad levegőt, a kígyónak kősziklát, a hajónak vizet és a férfiúnak asszonyt, az asszonynak pedig férfit. Az igazi házasság csakis úgy jön létre, ha egymáshoz vitetünk, ha Ő rendel bennünket egymás számára. Ha ezt figyelmen kívül hagyjuk, akkor a házasságunk csupán silány utánzatává válik annak, amit Isten egyébként rendelt számunkra. Ilyenképpen a házasság nem piactér, ahol az árut mustrálni kell, kóstolgatni, ízlelgetni, válogatni. Itt az Úr választ. Ahogy Ádámnak Ő szerezte Évát, úgy szerez mindannyiunknak segítőtársat.

Mert tenger és mély víz a házasság, ahol a hatalmas hullámok könnyen elsodorhatják a hajót. És ennek az elsodortatásnak a házasság is ki van téve. Ám minél inkább megterhelt a hajó, annál nagyobb a merülése, és annál biztosabb az útja a viharos vizen. Mi a gond a házasságban? Az, hogy az ember túl könnyű, túlságosan is elsodorható. De ha van igazi súlypontja házasságunknak, akkor biztonságban vagyunk. Ki lehet ez a súlypont? Hát csak Az, akinek adatott minden hatalom mennyen és földön, még az a hatalom is, hogy megtartsa bennünket egymás számára: Jézus Krisztus. Péterben magában például nem volt ilyen súlypont. Amíg Jézusra nézett, addig járhatott a háborgó tengeren. De amint meglátta a hatalmas hullámokat, a szelet, merülni kezdett. A súlypont kibillent.

De ekkor Péter így kiáltott fel: „Uram, tarts meg engem!” (Mt 14,30) És ez a lehetőség nem csak Péternek, de mindannyiunknak adatik. Olyankor, amikor kibillen a súlypont. S ez az elmozdulás lehet, hogy már a házasságra lépés előtt megtörténik; de még akkor is lehet őhozzá kiáltani, hogy amit mi elrontottunk, azt Ő hozza helyre. És ha hittel kiáltunk hozzá, Ő bizonytalanságot megteszi!

A házasságban két olyan ember kerül össze, akik olyan útra léptek, amin még sohasem jártak. Tehát azt, hogy mi a házasság útja, egyikünk sem tudja, úgy, ahogy azt sem tudjuk, hogy életünkben mi következik ezután. Mi nem ismerjük az utat. Ezért tévedünk el annyiszor! De az Útkészítő tudja: Isten ígéretet tesz: „Újat cselekszem, most készül – a pusztában utat szerzek!” Most készül tehát a házasság útja is. Mindig készülöben van. Folyamatosan, lépésről lépésre a lábunk alá simul. Könnyörüljön rajtatok és rajtunk is az Úr, hogy a házasságban folyamatosan az Ő lábnyomában haladjatok. Ámen.

Temetési igehirdetés

Orbán János
ny. lelkipásztor
Marosújvár

Rendeld el házadat...!

Alapige: Ézsaiás 38,1–2

Isten igéje által ad mennyei tanítást a koporsó mellett is, és aki azt szívébe zárja, annak Isten beszéde a legdrágább vigasztalás. Isten nem angyalokat, hanem sokszor embereket állít elénk példaképül, hogy minket, földön élő embereket felkészítsen a mennyei életre.

Minden temetés felveti az elmúlás kérdését. Az ige ezt mindig személy szerintív teszi: mit jelent ez a te számodra? Még a leghatalmasabb embernek, a királynak is meg kell küzdenie az élet és a halál valóságával. Hiába volt király, halálos betegségbe esett. A halál válogatás nélkül támad reá a koronás főre éppúgy, mint a legegyszerűbb emberre. Van betegség, amelyik nem halálos, csak megrongálja átmenetileg az ember szervezetét. Van azonban olyan betegség, amelyik lassan vagy gyorsabban, de végez az emberrel. Halálos betegség az ilyen. Milyen legyen a halálos betegségben szenvedők iránti magatartásunk? Azért merül fel először így a kérdés, mert a beteg rendszerint nem tudja, legfeljebb bizonyos idő után, bizonyos jelekből sejtí. A hozzátartozók általában titkolják, tagadják. Ha a betegben felébred is a gyanú, igyekeznek elterelni a figyelmét, igyekeznek kimagyarázni a tényeket.

Nektek is, gyászoló hozzátartozók, édesanya, testvérei, rokonai, meg kellett küzdenetek ezzel a kérdéssel. Hiszen valamennyien tudtátok, hogy halálos betegségbe esett. És milyen fiatalon, mindössze 47 évesen. Milyen legyen a magatartása a régóta özvegy édesanyának, akinek emberileg legfőbb támasza volt a vele együtt lakó, róla leginkább gondoskodó, legkisebbik gyermeke? És milyen a testvéreké, amikor tudják, hogy éppen a legfiatalabb az, aki halálos betegségbe esett? Hogy mondja azt egy édesanya a gyermekének: fiam: meghalsz. Hogy egy testvér a testvérnek: öcsém, meghalsz!?

De vajon okosabb dolog-e elhallgatni, egyáltalán nem beszélni a halálról, mintha közelgő haláláról szó sem lehetne? Melyik a helyes magatartás: a jó szándékú félrevezetés, vagy a „kegyetlen” valóság kimondása?

Ézsaiás próféta azzal állott a király elé: „Ezt mondja az Úr: rendeld el házadat, mert meghalsz!” Ezzel álljunk mi is a halálos beteg elé? Vajon minden esetben ez a követen-

dő magatartás? Amikor nem érezzük a halál közelségét, könnyű beszélni róla, de amikor azt vesszük észre, hogy kinyújtotta kezét valamelyik hozzátartozónk után, akkor már egészen más a helyzet.

Hogy a halál dolgát nem kezelhetjük felületesen, azt abból is láthatjuk, hogy maga az Úr Jézus is vért verítékezve imádkozta: „Atyám, ha lehetséges, müljék el tőlem e pohár; mindazáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint Te.” (Mt 26,39) Igaz, hogy az Ő halála nem egyszerű meghalás volt, mint a miénk. A mi számunkra a halál életünk „természetes” befejezése. A Krisztus halála a mi bűneink átkának a hordozása.

Tévedés lenne azt gondolni, hogy a hívő ember nem törődik a halállal. A hitetlen ember nemegyszer könnyebben leszámol az életével, mint a hívő. Aki nem tudja, hogy egy kapun kilépve életveszélybe kerül, mítsem törődve kilép. Mennyivel másképp az, aki tudja, hogy mi vár rá. Ez a hívő ember. De nézheti-e valaki közömbösen, hogy a másik a biztos pusztulásba megy? Vajon csak akkor kérdés ez, amikor közvetlen hozzátartozónk hal meg? Csak a hátramaradottaknak, vagy a haldoklónak is kérdése ez?

Nem kicsi dolog, hogy itt kell hagynom ezt a világot, amelyiket ismertem, megszoktam, amelybe berendezkedtem. Itt kell hagynom azokat, akiket szeretek, illetve el kell engednem a szeretteimet: gyermekemet, testvéreimet, rokonaimat, munkatársaimat, barátaimat. Elszakadni mindentől és mindenkitől.

De a további kérdés sem lényegtelen: vár-e valaki rám és mi vár rám a halál után? Ha valaki hiszi, hogy van örökélet és van kárhozat, nem kötelessége figyelmeztetni a hozzátartozót, a felebarátot, hogy el ne kárhozzon? Vajon nem tőlünk – akik hiszünk – fogja-e számon kérni Isten azokat, akik előtt nem tettünk bizonyosságot?

A próféta nem magától beszélt. Isten parancsát adta tovább: „Ezt mondja az Úr: rendeld el házatad, mert meghalsz és meg nem gyógyulsz!” Vajon egy ilyen bizonyoságtétel nem kavargatja-e fel a halálos beteget? Ézsaiás kétségbe ejtette a királyt. Mi haszna ennek? A király „arccal a falnak fordulván, könyörgé az Úrnak” Elfordult a világtól és odafor-dult Istenhez. A király imádságban Isten kezébe tette le életét.

Isten különös kegyelme az, hogy nem csak az utolsó pillanatban ad nekünk lehetőséget a felkészülésre. Ezért hangzik az ige: „rendeld el házatad!” Ez nem végrendelkezésre való felhívás, hanem arra, hogy egész életedet rendezd el Isten szerint. Rendezd el magadat elsősorban az Úrral, azután szeretteiddel, barátaiddal, munkatársaidal.

Az ige felhívás mindenkinek. Akadnak az emberek között olyanok, akik az ígét nem akarják meghallani. Pedig az ige azt jelenti: 1) vedd számba, mit hagysz magad mögött, 2) mire számíthatsz a halál után. Gondolkozhatik valaki úgy: élvezem ennek a földi életnek minden örömét, amíg lehet. Az ige arra figyelmeztet: készülj az örökéletre, amíg nem késő! Isten számon kéri a földi életedet. Úgy készülj a halálra, hogy tudj számot adni magadról Istennek.

Isten 47 esztendő szabott ki a most elhunyt embertársunknak. Azt tudjátok, hogy élete nagy részét az emberekkel kapcsolatos munkával töltötte el. Most Isten előtt kell számot adnia. Gyógyíthatatlan betegsége nem volt egyéb, mint a most felolvasott ige felhívása: „rendeld el házatad, mert meghalsz, és meg nem gyógyulsz!” Így Isten neki is megadta a lehetőséget, hogy elfordulva a világtól, az Úrhoz forduljon. Ez a lehetőség ott áll előttetek is. Készüljétek! Boldog, aki tudja, hogy Krisztus a halálba is bement az övéért, hogy onnan új életre támassza fel a benne bízókat.

Gyászoló testvéreim, ezzel a hittel forduljatok ti is az Úrhoz. Ha hozzá könyörögtök – mert Ő imádságot meghallgató Isten –, már rendeztétek is Vele a rendeznivalókat. Ez lehet a ti vigasztalásotok ebben a szomorú esetben is. Így nem rendezetlenül álltok meg majd az Úr előtt! Ámen.

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Jenci Tamás
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa
40079 Cluj/Kolozsvár, str. I. C. Brătianu/Király u. 51.
Tel: 0264-592453; Fax: 0264-595104; Email: belmisszio@reformatus.ro

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós
Sajtóközpontjának nyomdájában
Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos
Olvasószerkesztő: Salamon Emese
Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea
ISSN 0254-4458

Martin Buber

Haszid történetek

Az ima lényege

A kobryni Móse rabbi mesélte: – Mesterem, a lechowiczi Mordekháj rabbi tanított meg imádkozni. Azt mondta, hogy aki az „Úr” szót mondja és közben arra gondol, hogy helyette azt kellene mondani: „a világ Ura”, az nem tud imádkozni. Akkor tud valaki imádkozni, ha abban a pillanatban, amikor azt mondja: „Úr”, arra gondol, hogy teljesen átadta magát az Úrnak, lelke mintegy kialszik az Úr szó kimondásával, és nem kell hozzátennie a másik szót, mert azzal is megelégszik, hogy az „Úr” szót ki tudta mondani. Ez az imádkozás lényege.

Tüdőrepedés

Egyszer így szólt magában Mordekháj rabbi: – Hallottunk egy olyan madárról, aki oly buzgón dicsérte az Urat, hogy a teste meghasadt. Én azonban úgy imádkozom, hogy semmi bajom nem lesz. Talán nem is ér semmit az imám? – Nem sokkal később azonban az történt, hogy az imádkozás buzgalmában megrepedt a tüdeje. A leMBERGI orvosok gyógyíthatatlannak nyilvánították. Ő azonban így szólt Istenhez: – Nem csak azt az egyetlen imát akartam neked mondani, én továbbra is akarok imádkozni. – És Isten megsegítette és meggyógyult. Amikor legközelebb újra Lembergben járt, és nagyon sok haszid vette körül a házat, amelyben megszállt, arra jött egy orvos és megkérdezte, hogy ki a jövevény. – A lechowiczi rabbi – válaszolták. – Még él? – kiáltott föl. Mert ha igen, akkor biztosan tüdő nélkül él.

Ott és itt

Úri rabbi tanította: – A zsolotárban az áll: „Ha a mennybe hágok fel, ott vagy; ha a Seolba vetek ágyat, ott is jelen vagy.” Ha magamat nagynak képzelem és az eget vélem érinteni, azt tapasztalom, hogy Isten a távolba vész, és annál távolabb van, minél följebb tornászom magam. Ha azonban alant, a mélyben vetek magamnak ágyat és lelkemet a legmélyebben fekvő világba helyezem, akkor Isten itt van mellettem.

A titkos ima

„Hallgasd meg segélykiáltásunkat, halld jajunkat, te, aki a rejtettet ismered!” – az imának ehhez a részéhez Úri rabbi a következő magyarázatot fűzte: – Egyáltalán nem tudjuk, hogyan kell imádkozni, csak segítségért kiáltunk hirtelen szükségünkben. A lélek azonban a szellem szükségét szeretné kifejezni – csakhogy mi képtelenek vagyunk kimondani, mit gondol a lelkünk. Mi tehát nemcsak azért imádkozunk, hogy Isten meghallgassa a segélykérésünket, hanem azért is, hogy meghallja a lélek néma kiáltását, hiszen Ő a rejtettet is ismeri.

Az ének dicsérete

Pinhász rabbi gyakorta magasztalta a zenét és az éneket. Egyszer azt mondta: – Világ Ura, ha tudnék énekelni, nem engedném, hogy ott fönny maradj a magasban, hanem addig készítenék az énekemmel, míg le nem szállnál közénk.